

Ahdistusta, helpotusta, vertaistukea!

- raportti miesten erokokemuksista

Joonas Kekkonen, Jani Isokääntä ja Kari Vilkko

ISBN 978-952-65494-0-8 (pehmeäkantinen)

ISBN 978-952-99055-9-1 (PDF)

ISSN 2489-5032 (painettu)

ISSN 2737-2707 (verkkójulkaisu)

Painopaikka Premedia Helsinki Oy

Ulkoasu Grapina Oy / Petteri Rautio

Ahdistusta, helpotusta, vertaistukea!

- raportti miesten erokokemuksista

Joonas Kekkonen, Jani Isokääntä ja Kari Vilkko

SISÄLLYS

Lukijalle	7
Miehet ja ero	8
Suomessa erot ovat yleisiä	8
Miehille ero tulee usein yllätyksenä	8
Asiakastyössä havaittuja miesten reagoititapoja eroon	8
Huoli isyyden jatkumisesta	9
Eroisyyden käytännön järjestelyjen haasteita	9
Miessakkien Erosta Elossa -toiminnan lyhyt esittely	10
Kuinka kysely tehtiin	10
Keitä kysely tavoitti	10
Eron kokeneet vastaajamiehet	11
Miesten kokemukset erosta	12
Mikä johti eroon?	12
Kumpi oli eron hakemiseen aloitteellinen	12
Olisiko ero ollut vältettävissä?	12
Avun hakeminen ennen eroa	13
Miten miehet arvioivat eronsa menneen?	13
Mitä huonoa erosta seurasi?	13
Mitä hyvää erosta seurasi?	15
Avun hakeminen eron jälkeen	17
Mistä miehet olivat hakeneet apua?	17
Eroauttamisen onnistumiset ja epäonnistumiset	18
Vieraannuttaminen	21
Miten vieraannuttaminen ilmenee?	22
Mitä uudistusehdotuksia miehillä on?	25
Tasaveroinen kohtaaminen	25
Vertaisuuden hyödyntäminen	26
Monipuolinen ja pitkäaikainen sosiaalinen tuki	27
Miehiä kohtaavien palveluiden kehittäminen	28
Matalan kynnyksen palvelut	29
Miehen oma muutos	29
Apua uuden arjen rakentamiseen	30

Ammattilaisten ja vapaaehtoisten näkemykset	31
Ero ja sen seuraukset ammattilaisten mukaan	31
Ammattilaiset ja eroauttaminen	32
Ammattilaisten ehdotuksia erotyön kehittämiseksi	33
Eromiehiä kohtaavat vapaaehtoiset ja eron seuraukset	34
Vapaaehtoiset ja eropalvelut	34
Pohdintaa	36
Ahdistusta mutta myös helpotusta	36
Erovanhemmuuden tuessa haasteita	36
Vieraannuttaminen – väkivallan muoto ja kiristysväline	37
Eropalveluiden tasavertaiseen tukeen ei luoteta	37
Vertaistuen merkitys	37
Matalakynnyksistä vertaistukea tarvitaan lisää	38
Kiitossanat	39
Lähdeluettelo	39
Liite 1: Raportin pohjana käytetty kysely	40
Kyselyn esittely	40
Kyselyn kysymykset	40

Lukijalle

Miessakit ry:n Erosta Elossa -toiminnassa kohdataan vuosittain satoja eronneita miehiä ja saman verran erotarinoita. Eroon liittyvät kokemukset haluttiin koota raportiksi, jossa eron mieserityiset piirteet ja kehitystarpeet saataisiin esiin niin asiakasmiesten itsensä kuin heitä kohtaavien auttajienkin näkökulmasta. Erosta Elossa toteutti vuoden 2022 aikana kyselyn, jonka teemoiksi valittiin miesten kokemukset eron vaikutuksista heidän elämäänsä sekä tuen toteutuminen erotilanteessa.

Kyselyn kohderyhmäksi valittiin eron kokeneet miehet, eromiehiä työssään kohdanneet ammattilaiset sekä eromiehiä tukeneet vapaaehtoiset. Ammattilaisten ja vapaaehtoisten kokemus ja näkemykset haluttiin nostaa miesten omien erokokemusten rinnalle, jotta ilmiötä saataisiin tarkasteltua mahdollisimman monipuolisesti. Vastaajia pyydettiin kertomaan miesten erokokemuksista, eron aikana saadun tuen hyvistä ja huonoista puolista sekä miten suomalaista eroauttamista tulisi kehittää.

Kyselyn 772 eromiesvastaajaa, 42 miestä erossa auttanutta ammattilaisvastaajaa ja 23 miestä erossa auttanutta vapaaehtoista antavat suomalaisista eroista toisaalta odotetun, toisaalta yllättävänkin kuvan. Mukana kuvauksissa ovat niin eron johtaneet ongelmat parisuhteen kommunikaatiossa, miesten vaikeudet ero- ja vanhemmuuspalveluissa sekä raskaat vieraannuttamiskokemukset. Toisaalta mukana ovat myös yhdenmukaiset kuvaukset siitä, kuinka ero voi olla miehille mahdollisuus vapautumiseen, oman elämän haltuun ottamiseen ja parempaan, oman näköiseen vanhemmuuteen.

Ero on aina yksilöllinen kriisi, jossa samalla on kaikille yhteisiä piirteitä. Miesten eroissa on kuitenkin myös sukupuolierityisiä piirteitä, jotka tulisi huomioida, jotta miesten kohtaamisessa onnistuttaisiin. Miessakkien toiveena on, että tässä raportissa esiin nousevat eromiesten ja heitä kohtaavien auttajien näkemykset palveluiden tarpeesta ja miesten auttamisen erityistarpeista auttaisivat niin miesten eropalveluiden suunnittelijoita kuin heitä kohtaaviakin työssään.

Miehet ja ero

SUOMESSA EROT OVAT YLEISIÄ

Solmittujen avioliittojen määrä on kymmenessä vuodessa vähitellen laskenut 30 000:sta noin 20 000:een. Vuonna 2022 avioliittoja solmittiin yhteensä 21 942 ja avioeroja toteutui yhteensä 11 370. 1980-luvun lopusta alkaen avioerojen määrä on pysynyt melko tasaisena, 13 000–14 000 välillä. Avioliittojen lisäksi syntyy avoliittoja, joiden lukumäärää ei voida tilastoida, eikä avoerojen määrää voida tilastollisesti osoittaa. Arvioiden mukaan parisuhteen eroja lienee vuodessa kaikkiaan noin 30 000.

Vasta 2020-luvun alussa avioerojen määrä on laskenut alle 13 000:n ja syynä voivat osittain olla Covid 19 -epidemian aiheuttamat poikkeusvuodet. Toisaalta tämä voi kuvastaa myös avioliittoinstituution muutosta, eli enenevässä määrin pariskunnat ovat avoliitossa. Avoeroja ei tilastoida, kuten avioeroja. Keskimääräinen eroamisikä ensimmäisestä avioliitosta on viimeisen kymmenen vuoden aikana vähitellen noussut: kun vuonna 2012 eroamisikä oli naisilla 40,0 ja miehillä 42,3 vuotta, ne olivat vuonna 2022 vastaavasti naisilla 42,1 ja miehillä 44,4 vuotta.

MIEHILLE ERO TULEE USEIN YLLÄTYKSENÄ

Nainen on eroaloitteen tekijänä arviolta noin 70 % eroista¹. Prosenttiosuus voi olla tulkinnanvarainen, sillä eropäätös voi olla yhteinen, mutta teknisesti asian laittaa vireille useammin nainen.

Auttamistyössä kohdataan usein miehiä, joille ero tulee täytenä yllätyksenä. Parisuhteen laadusta, siihen liittyvistä toiveista tai haasteista ei ole puhuttu joko lainkaan, tai sitten parisuhteen haasteisiin on viitattu niin epäsuorasti, ettei ongelmien vakavuutta ole ymmärretty. Mies on ajatellut parisuhteen olevan kunnossa, kun taas nainen on jo pohtinut eropäätöstään hyvinkin pitkälle. Miehet kertovat usein, että jos puoliso olisi puhunut aiemmin tyytymättömyydestään ja he olisivat ymmärtäneet tilanteen vakavuuden, he olisivat tehneet asian hyväksi varmasti jotain.

Eropäätös saattaa tulla miehelle yllätyksenä ja suistaa hänet kriisiin. Järkytys ja epäusko ovat tässä tilanteessa ensimmäisiä reaktioita eroilmoitukseen. Reaktiona saattaa olla pakonomainen pyrkimys pelastaa parisuhde keinolla millä hyvänsä. Parisuhteen aikana on saatettu puhua esimerkiksi parisuhdeterapiasta tai toivottu, että mies hakisi apua johonkin parisuhdetta kuormittavaan haasteeseensa. Eron konkretisoituessa mies on valmis muuttamaan toimintatapaan ja hakeutumaan kaikkiin toivottuihin tuen muotoihin. Tässä vaiheessa puoliso on saattanut tehdä jo lopullisen eropäätöksen. Eropäätös saattaa tuntua epäoikeudenmukaiselta, jos mies ei voi siihen enää vaikuttaa.

ASIAKASTYÖSSÄ HAVAITTUJA MIESTEN REAGOINTITAPOJA EROON

Apua hakevien miesten elämäntilanteessa on havaittavissa tiettyjä peruskaavoja. Mies on usein sitoutunut tiukasti puolisoonsa ja perheeseensä. Eron mahdollisuus ei ole ollut välttämättä koskaan edes mielessä, eikä hänellä erotilanteessa ole valmiina selviytymisstrategiaa myöhempää elämää varten. Miehen sosiaaliset verkostot perheen ulkopuolella voivat olla vähäiset. Se, kenelle mies on uskonut omat intiimit asiansa, on ollut oma puoliso. Miehet eivät useinkaan tiedä, että erotilanteeseen ylipäätään voi hakea ulkopuolista ammattiapua. Jos miehellä ei ole kavereita, lähipiiriä tai riittävän läheisiä työkavereita, pahan olon purkupaikka puuttuu kokonaan. Erosta voi miehelle seurata totaalinen yksinäisyyden tunne.

Erotilanteen miehelle tekee vaikeaksi erityisesti jätetyn osa. Äkillinen erotilanne voi aiheuttaa miehelle myös ylikorostuneen epäonnistumisen kokemuksen. Tämä syö miehistä omanarvontuntoa ennenkokemattomalla tavalla. Erokriisissä oleva mies kertoo usein pyrkiensä elämässään onnistumaan ja osoittamaan sitä ulkoisilla tekijöillä: tavoittelemalla hyvää koulutusta, hyväpalkkaista työpaikkaa, naapuria parempaa autoa, venettä, kesämökkiä ja omaisuutta. Useat kertovat halunneensa olla hyviä puolisoita ja hyviä isiä. Kun ero yllättää, se saattaa olla miehelle hänen elämänsä ensimmäinen suuri kriisi. Mies kokee erossa syyllisyyttä, joka saattaa saada suhteettomat mittasuhteet. Ero hävettää, sitä ehkä salataan ja siitä ei puhuta kenellekään. Tämä aiheuttaa tunteiden patoutumista, joka pitkällä tähtäimellä saattaa purkautua haitallisena toimintana.

» Jäin tosi yksin ja aloin tekemään paniikissa typeriä päätöksiä. Olisi ollut kiva jos olisi ollut ystävärauhottelemassa ja takomassa järkeä päähäni.»

Erokriisin alkuvaiheessa äärimmäinen epätoivoisuus saattaa aiheuttaa itsetuhoista käytöstä – oman hyvinvoinnin laiminlyömistä, onnettomuusalttiutta sekä runsasta päihteiden käyttöä. Erotilanne lisää tutkitusti kuoleman riskiä, varsinkin miehillä².

Miehille tyypillisiä kriisireaktioita saattaa olla eristäytyminen. Eristäytymiseen voi liittyä myös lisääntynyttä alkoholin käyttöä, jolla lääkitään hankalia tunteita. Erokriisiin saatetaan hakea myös lohtua uudesta suhteesta. Hätä yksin jäämisestä saattaa näkyä jopa pakonomaisena uuden suhteen hakemisena.

Työ voi olla erotilanteessa tärkein arkea ja itsetuntoa tukeva pysyvä rakenne ja siitä halutaan pitää kiinni. Toisaalta pakonomaisella työn tekemisellä saatetaan myös hakea pakoa ahdistavista tunteista. Sairauslomaa otetaan

1 Perhebarometri 2013, Kontula, 2013

2 Niina Metsä-Simola, Divorce, mental health and mortality: A longitudinal register study, 2018

Huoltokiusaamisella ja vieraannuttamisella tarkoitetaan yleensä eron jälkeen esiintyviä toimintatapoja, jossa toinen vanhempi pyrkii aiheuttamaan haittaa lapsen ja toisen vanhemman suhteelle erilaisin keinoin, kuten puhumalla lapselle tai lapsen kuullen vain negatiivisia asioita toisesta vanhemmasta, manipuloimalla lapsen ajatuksia eri tavoin tai jopa estämällä lapsen ja toisen vanhemman tapaamiset ja yhteydenpidon.

Huoltokiusaaminen ja vieraannuttaminen määritellään henkiseksi väkivallaksi ja ne osataan tunnistaa jo selvästi paremmin kuin aikaisemmin. Vielä kuitenkin ei ole tarpeeksi toimivia keinoja ilmiöön puuttumiseksi, mikä suuresti turhauttaa isiä, jotka ovat joutuneet kyseisin käytöksen kohteiksi.

usein vasta akuuttiin kriisitilanteeseen. Kuten työssä-käynti, myös urheilu on kriisissä hyvinvointia lisäävä ja elämää raiteillaan pitävä asia, kohtuullisesti toteutettuna.

Toiset hyväksyvät eron tosiasiana ja alkavat valmistautua sen tuomiin haasteisiin rakentavasti. He saattavat puhua tunteistaan ystävälleen tai vanhemmilleen, kirjoittavat eropäiväkirjaa, hakevat itselleen ulkopuolista apua ja osallistuvat eroryhmiin.

HUOLI ISYYDEN JATKUMISESTA

Erotilanteessa miesten keskeisimpiä huolia on, säilyykö heidän suhde lapsiinsa. Lapsia koskevista käytännön järjestelyistä päädytään neuvottelemaan jo eron varhaisessa vaiheessa. Mies voi joutua neuvottelemaan itselleen yllättävän ja kuormittavan erokriisin keskellä lasten huoltajuuksista ja kohdata naisvaltaisen virkamieskunnan, jonka suhteen hänellä on negatiivisia ennakkokäsityksiä. Myös palvelujärjestelmästä saattaa olla vääriä ennakkokäsityksiä ja tietämättömyyttä. Tämä lisää kriisin keskellä hätää, surua ja kiukkua. Huoli siitä, että joku taho määrää, kontrolloi ja ottaa vallan perheen elämästä saattaa saada miehen toimimaan kiukun vallassa tai luovuttamaan. Palvelujärjestelmässä käytettävä kieli voi tuottaa hämmennystä ja väärinymmärryksiä. Miehellä saattaa nousta huoli oikeudenmukaisesta ja tasapuolisesta kohtelusta neuvotteluissa naispuolisen sosiaalialan ammattilaisen kanssa ja tämä saattaa vahvistaa hänen negatiivisia ennakkokäsityksiään. Huoli kuuluksi tulemisesta vahvistuu. Yhteistyövanhemmuuden rakentaminen voi muutenkin olla vaikeaa, kun samalla parisuhdetta tulisi emotionaalisesti purkaa.

» (Olisin tarvinnut) neuvoja lasten asioiden järjestämisessä ja raha-asioissa eron tapahtuessa koskien etenkin elatusmaksuja ja muita lasten asioita. Naisilla tuppaa olemaan tämä verkosto ainakin minun kokemuksen mukaan hyvin jo etukäteen hoidossa."

Tunne-elämän kriisissä lapsiin liittyvät asiat saattavat toisaalta riitautua, mutta toisaalta myös sitoutuminen isyyteen vahvistua – tai mies saattaa lopulta luovuttaa

isyytensä kokonaan. Rakentavan dialogin synnyttäminen erokriisissä olevan miehen kanssa vaatii perheitä kohtaavalta henkilöstöltä erityistä ammattitaitoa.

Valtaosa vanhemmista onneksi saavuttaa ainakin siedettävän yhteisymmärryksen siitä, miten eronjälkeinen vanhemmuus järjestetään. Valitettavasti osa vanhemmista ei tähän pysty. Jos eronjälkeisen isyyden muodostumista haittaa huoltokiusaaminen tai suoranainen lapsesta vieraannuttaminen, on se merkittävä lisärasite erokriisin voimakkuuteen.

EROISYYDEN KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYJEN HAASTEITA

Lastenhuoltolain uudistuksen (2019) myötä vuoroasuminen sanoitettiin ensimmäistä kertaa juridisesti. Vuoroasuminen onkin yleistynyt nopeasti viime vuosina, joten käsitteet lähi- ja etävanhemmuus eivät enää ole niin relevantteja kuvaamaan eronjälkeistä vanhemmuutta kuin aikaisemmin. Edelleen kuitenkin lapsella voi olla vain yksi virallinen juridinen asuinpaikka, joka noin 80-prosenttisesti on edelleen äidin luona. Eronjälkeiseen isyyteen tästä seuraa haasteita: molemmat vanhemmat tarvitsevat sopivankokoisen asunnon, mutta vain lähivanhemman asumista tuetaan. Samoin on laita koulukuljetuksissa ja kotiin suunnatuissa erityissosiaalipalveluissa.

Lähivanhemman omavaltainen muutto on eronjälkeisen isyyden kipupiste, jota ei ole saatu ratkaistua. Periaatteessa huoltajien tulee yhdessä neuvotella ja päättää lapsen liittyvistä suurista asioista, kuten lapsen asuinpaikasta Muuttamista ilman toisen vanhemman suostumusta ei sanktioida riittävästi, jolloin se käytännössä mielletään sallituksi. Tämä johtaa tilanteisiin, joissa isien mahdollisuus toteuttaa vanhemmuuttaan saattaa oleellisesti ohentua, jopa kadota, jos äiti omavaltaisesti muuttaa lapsen kanssa etäälle.

Miessakkien Erosta Elossa -toiminnan lyhyt esittely

Miessakit ry:n Erosta Elossa on valtakunnallinen palvelu, joka tukee ja opastaa miehiä ero-ongelmien käsittelyssä ja niistä selviämässä. Toiminnassa miehet saavat henkilökohtaista keskusteluapua, neuvontaa ja vertaistukea eron uhatessa, varsinaisessa eroprosessissa ja ajassa eron jälkeen. Keskeisenä tavoitteena on myös tukea isyyttä parisuhde- ja erokriisissä sekä turvata lapsen ja isän suhteen jatkuminen eron jälkeen. Miehillä tarjo-

taan henkilökohtaista tukea ja neuvontaa, eroryhmätoimintaa, tukihenkilötoimintaa ja verkkotukea. Keskiössä on tukea sovinnollisuutta ja yhteistyövanhemmuutta. Asiakastyön lisäksi tarjotaan eroteemaan liittyvää konsultaatiota ja koulutusta.

Vuonna 2005 alkanut Erosta Elossa -toiminta on miesten parissa tunnettu ja arvostettu apu erokriisiin. Työntekijät toimivat Tampereella, Helsingissä, Lahdessa, Oulussa ja Turussa. Lisäksi toiminnalla on yli 20 eroryhmänohjaajaa ja noin 70 vapaaehtoista vertaistukihenkilöä, eli EETUa. Erosta Elossa toteuttaa vuosittain noin 2 500 tuki- ja neuvontatehtävää, yli 30 eroryhmää ja 30–50 vertaistuen tukisuhdetta.

Erosta Elossa

Kuinka kysely tehtiin

Kysely suunniteltiin vuonna 2021 Miessakkien Erosta Elossa -tiimin toimesta. Kyselyn teemoiksi valittiin tuen toteutuminen erotilanteessa, miesten hyvät ja huonot kokemukset saadusta tuesta sekä kehittämisehdotukset. Kohderyhmäksi valittiin eron kokeneet miehet, eromiehiä työssään kohdanneet ammattilaiset sekä eromiehiä tukeneet vapaaehtoiset.

Kysely toteutettiin Zef-verkkokyselytyökalulla. Vastaajista ei kerätty henkilöitävissä olevia tietoja. Vastaajille kerrottiin esitiedoissa, että kerättyjä tietoja voidaan käyttää myös miesten eroauttamisen kehittämiseen, miesten eroja ja eroauttamista koskevaan vaikuttamistyöhön sekä miesten erokokemusten ja eroauttamisen tutkimiseen. Mahdollisimman anonyymi verkkokysely valittiin toteutustavaksi, jotta vastaajien kynnystä herkästä aiheesta vastaamiseen saataisiin madallettua.

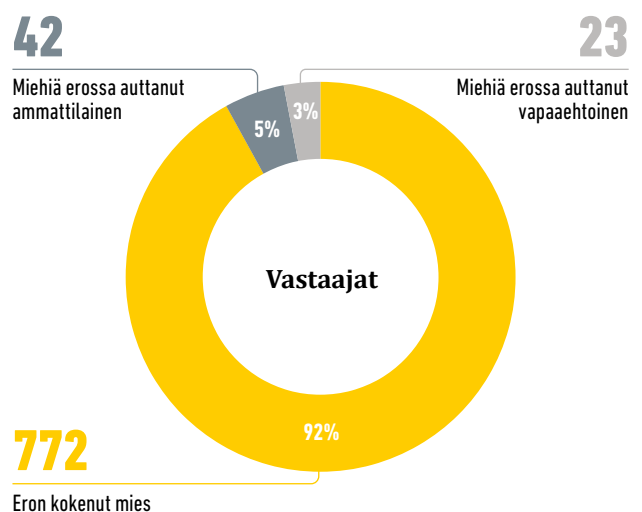
Kysely määriteltiin koskemaan miesten eroja. Vastaajat itse määrittivät itsensä tähän ryhmään. Heiltä ei kysytty tarkemmin oliko kyse esimerkiksi avio- tai avoeroista.

Kyselyn arviointiosiot toteutettiin asteikolla 1–5. Näissä arvioissa 1 oli huonoin mahdollinen arvio ja 5 puolestaan paras mahdollinen.

Kysely oli auki maaliskuusta 2022 joulukuuhun 2022. Erillisiä vastauksia kyselyyn kertyi tänä aikana 837 kappaletta.

KEITÄ KYSELY TAVOITTI

Kyselyn vastaajista 772 ilmoitti olevansa eron kokeneita miehiä, 42 miehiä erossa auttaneita ammattilaisia ja 23 miehiä erossa auttaneita vapaaehtoisia.

ERON KOKENEET VASTAAJAMIEHET

Vastaajista valtaosa (772, 92,2 % vastaajista) kertoi olevansa itse eron kokeneita miehiä. Heiltä kysyttiin kolmea heitä itseään ja erotilannetta kartoittavaa taustatietoa: ikää, erosta kulunutta aikaa vastaushetkellä sekä lasten lukumäärää eron hetkellä.

Iltaään eron kokeneet miehet ilmoittivat olevansa pääosin 30–59-vuotiaita. Tähän ikäryhmään kuului 87 % vastaajista. Suurin yksittäinen ikäryhmä olivat 40–49-vuotiaat miehet, johon 38 % vastaajista ilmoitti kuuluvansa. Vastaajien iät ovat tyypillisiä suomalaisille eromiehille, joiden keski-ian ensimmäisen avioeron aikana Tilastokeskus ilmoitti olleen 44,4 vuotta³.

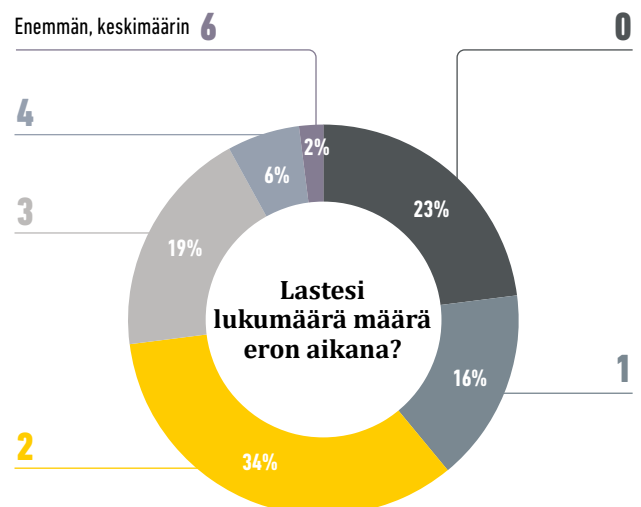
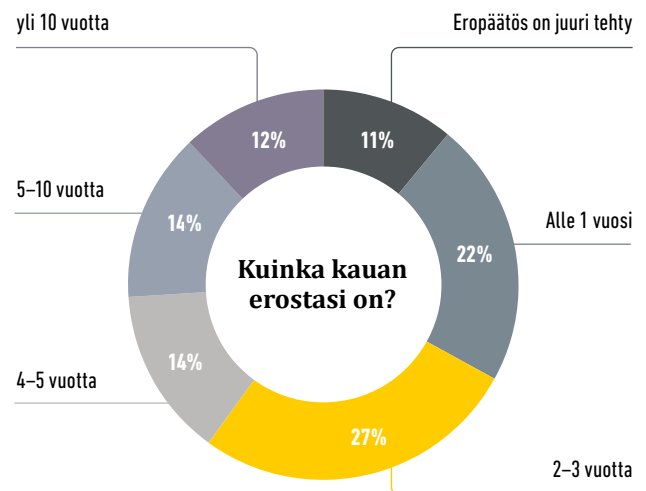
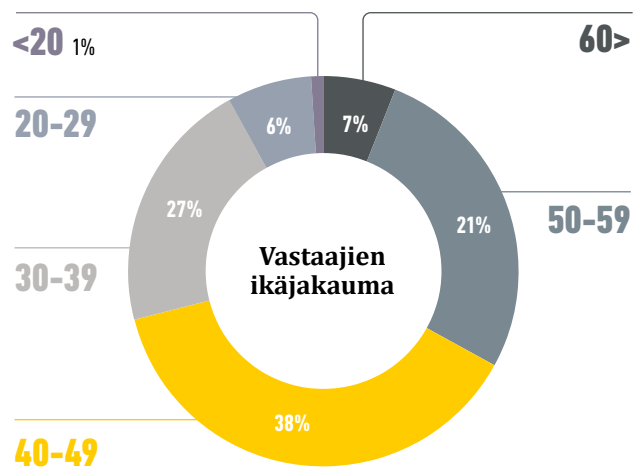
Vastaajien eroista oli vastaushetkellä kulunut hyvin erilaisia aikoja. Valtaosalla vastaajista (63 %) erosta oli kulunut alle viisi vuotta. He ovat kokeneet eron vastikään ja heidän kokemuksensa kuvaavat hyvin 2020-luvulla eroa tekevien miesten kokemuksia.

Lisäksi 11 % vastaajista kertoi eropäätöksen olevan vasta tehty ja puolestaan 25 % kertoi erosta kuluneen jo yli viisi vuotta. Vaikka näidenkin vastaajien kokemukset ovat arvokkaita, on syytä huomioida, ettei osa heistä ole vielä käynyt läpi koko eroprosessiaan ja toisaalta mukana voi olla niitäkin vastaajia, joiden kokemusten jälkeen paikalliset erojärjestelmät ovat voineet kehittyä erilaisiksi kuin heidän asiakkautensa aikana.

Vastaajista suurimmalla osalla (77 %) oli omia lapsia eron hetkellä. Yleisimmin lapsia oli kaksi (34 % vastaajista). Lapsimääräkseen eron hetkellä yli 4 ilmoitti vain 2,3 % vastaajista. Heidän keskimääräinen lapsimääränsä oli 6 lasta.

Lapsettomat eromiehet ovat kyselyn vastaajissa aliedustettuina. Syytä tähän voidaan vain arvailla, mutta eroauttamisen kokemusten mukaan lapset lisäävät miehillä eroauttamisen piiriin hakeutumisen todennäköisyyttä. Voikin olla, että vastaajakunta kuvaa paremmin niitä miehiä, jotka tarvitsevat eroauttamista, kuin kaikkia eroon päätyviä miehiä.

Vastaajien seksuaalista suuntautumista ei kysytty, mutta vain muutamat vastaajat kertoivat ei-heterosuhteissa tapahtuneista eroista. Heidän vastauksiaan oli niin vähän, ettei niitä voida nostaa esiin ilman, että heidän anonymiteettinsä vaarantuu. Raportti rajautuu tästä syystä koskemaan vain heterosuhteissa olleiden miesten kertomuksia.

³ Tilastokeskus, 2023: Solmittujen avioliittojen määrä kasvoi vuonna 2022, <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8ebhtnjuh70avu5stv17td>

Miesten kokemukset erosta

MIKÄ JOHTI EROON?

Miltei puolet vastaajista (48 %) kertoi, että haasteet vuorovaikutuksessa tai epäonnistuneet yritykset käsitellä ongelmia olivat tärkein syy erolle. Tämä vastaa hyvin myös kyselyyn vastanneiden ammattilaisten näkemyksiä sekä Erosta Elossa -toiminnan asiakastyössä esiin nousseita asiakkaiden kertomuksia. Erilleen kasvaminen (28 %), oma tai puolison uskottomuus (27 %) sekä seksuaalisuuden ongelmat/tyytymättömyys seksielämään (25 %) ovat seuraavaksi tärkeimmät eron syyt. Vastaajat itse katsoivat, että nämä ongelmat saattoivat johtua toisistaan, ja pohtivat järjestystä, jossa ongelmat ilmenivät. Tukahduttavatko haasteet vuorovaikutuksessa tunneyhteyden niin, että se vaikuttaa osaltaan näihin parisuhteen oleellisiin läheisyyden tunnusmerkkeihin? Haetaanko tunneyhteyttä mahdollisesti ulkopuolisista suhteista?

”Rakastaminen loppui. Yhdessä oleminen alkoi tuntua raskaalta ja velvollisuudelta.”

”Viimeinen ja ratkaiseva syy oli puolison rakastuminen työkaveriinsa.”

Mikä johti eroon?

Parisuhdetta olivat vastaajien mukaan rasittaneet myös puolisojen erilaiset arvot ja elämäntavat, jotka 22 % vastaajista oli merkinnyt eron tärkeäksi syyksi. Henkinen, fyysinen, taloudellinen tai seksuaalinen väkivalta oli eron tärkeänä syynä 15 % vastauksista.

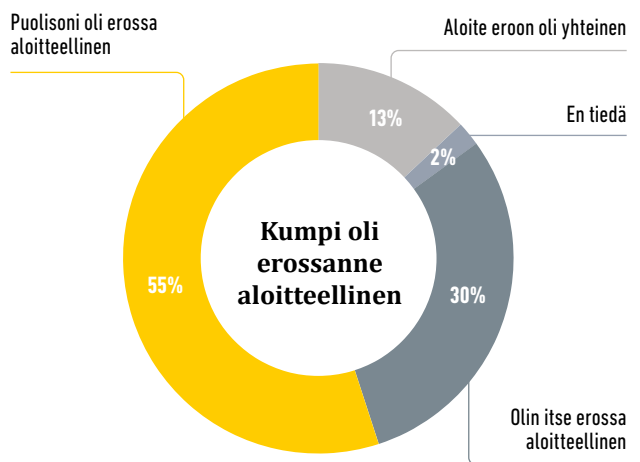
Vain alle seitsemän prosenttia vastaajista ei osannut sanoa erolle syytä.

”Olimme muuttuneet kavereiksi.”

”Luottamuksen mureneminen puolison uskottomuuden ja jatkuvan valehtelun vuoksi.”

KUMPI OLI EROON HAKEMISEEN ALOITTEELLINEN

Miesten vastausten mukaan suurin osa ero hakemisen aloitteista tuli puolisoilta (55 %), mikä myös vastaa yleistä kuvaa erojen aloitteellisuudesta. Kolmasosa aloitteista oli miehen itsensä tekemä. Eropäätös oli yhteinen 13 % vastauksista, ja vain kaksi prosenttia ei osannut mainita kumpi erossa oli ollut aloitteellinen.

OLISIKO ERO OLLUT VÄLTETTÄVISSÄ?

Kolmasosa (31 %) vastaajista on sitä mieltä, ettei ero olisi ollut vältettävissä, ja puolet vastaajista ei tiennyt, olisiko ero mahdollisesti ollut ehkäistävissä. Osa vastaajista koki, että suhde ei olisi heidän näkökulmastaan ollut pelastettavissa – ainakaan siinä vaiheessa, kun he ryhtyivät ajattelemaan asiaa.

”Kyllä, jos asioista olisi voitu keskustella aikaisemmin ennen toisen eropäätöstä.”

”Nainen tarvitsi minut vain saadakseen itselleen vain lapsia, eikä perhettä.”

Viidesosa (21 %) kertoi sen sijaan, että ero olisi ollut vältettävissä. Vapaisissa kommentoissa korostuvat vahvasti edellä mainitut puhumattomuus, haasteet vuorovaikutuksessa tai epäonnistuneet yritykset käsitellä ongelmia: jos parisuhteen laadusta olisi tullut rakentavaa puhetta ajoissa, olisi vastaajien mielestä myös ulkopuolista apua voitu hakea riittävän ajoissa.

”Ero olisi ollut mielestäni vältettävissä toimivalla keskusteluyhteydellä esim. pariterapiassa, jossa ulkopuolinen henkilö olisi ohjannut keskustelua. Valitettavasti oli jo liian myöhäistä, kun itse havahduin pariterapian tarpeeseen.”

”Huomioimalla jo vuosien aikana oma ja puolison kasvu ja muuttuminen, asioista avoimemmin puhuminen, parisuhdeaika, ongelmista avoimemmin ja aktiivisemmin keskustelu.”

”Molemmin puolin avoimempi keskustelu asioista aikaisemmin.”

AVUN HAKEMINEN ENNEN EROA

Lähes puolet vastaajista (43 %) ei ollut hakenut apua parisuhteen ongelmiin. Kolmasosa vastaajista sen sijaan oli hakenut apua. Vastaajista 12 % mainitsi, että oli itse hakenut apua, mutta puoliso ei.

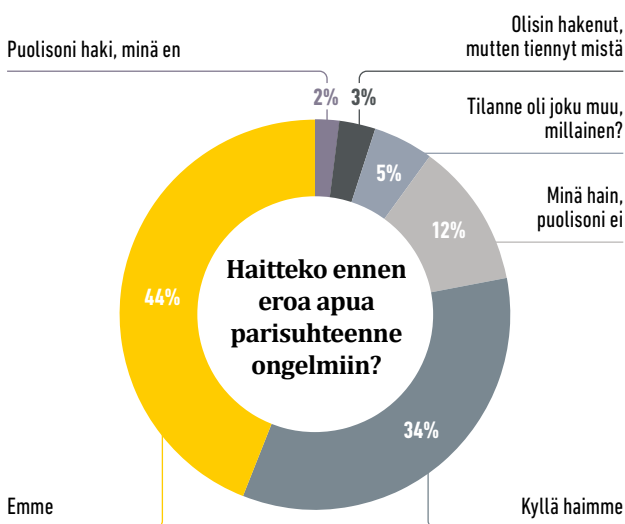
”Puoliso kieltäytyi osallistumisesta minkäänlaiseen avunhakuun, vaan asioiden olisi pitänyt 'ratketa' hänen latelemillaan ehdoilla.”

”Olisin halunnut hakea, mutta ex ei suostunut. En sitten yksin osannut lähteä hakemaan mitään apua.”

Vain pari prosenttia ilmoitti, että puoliso haki apua, mutta he itse eivät. Vain kolme prosenttia ei tiennyt, mistä apua parisuhteen ongelmiin olisi voinut hakea.

”Erotilanteessa haimme mutta valitettavasti vaimo oli tehnyt jo päätöksensä, jolloin apu oli jo myöhässä suhteemme kannalta.”

”Olisin halunnut hakea yhdessä, mutta puoliso ei ollut ollenkaan kiinnostunut, hänen mielestä vain minulla oli parannettavaa.”

Vastausten mukaan yhteistä apua parisuhteen haasteisiin haettiin useilta tahoilta. Vastauksissa nousivat erikseen esiin muun muassa Perheasiain neuvottelukeskukset (evankelis-luterilaisen kirkon organisaatio), perheneuvolat, parisuhdeterapeutit, seksuaaliterapeutit, kriisikeskukset, lastensuojelun kautta saatavat tukipalvelut, psykologit sekä erilaiset järjestöt.

”Useammalta parisuhdeterapeutilta sekä perhepalveluista, kuten perheneuvolasta.”

”Kirkon perheasiain neuvottelukeskuksesta sekä molemmat tahoillaan psykoterapiasta.”

Yksilöasiakkaina vastaajat olivat käyneet hakemassa apua parisuhteen ongelmiinsa muun muassa työterveyspsykologilta, yksilöterapiasta, erilaisilta järjestöiltä, kirkon diakoniatyöstä ja erilaisista kriisityön palveluista.

”Työterveyspsykologin kanssa kävin juttelemassa.”

”Kävimme ex-puolisoni pariterapiassa mutta emme kokeneet siitä olevan hyötyä. Olin jo jotenkin mielessäni niin päättänyt hakea avioeroa. Kävin itse myös kirkon tarjoamassa terapiassa, tämän koin erittäin mielekkääksi. Oli jotenkin pakko sanoittaa päässä vellovat asiat, syyllisyys ja tunteet jollekin ja kertoa ne.”

MITEN MIEHET ARVIOIVAT ERONSA MENNEEN?

Kun eronneilta miehiltä kysyttiin, miten he arvioivat eron menneen, asteikolla 1–5 vastausten keskiarvo oli 2,7. Lähes puolet (48 %) vastaajista arvioi eron menneen huonosti tai erittäin huonosti. Vain 8 % vastaajista mainitsi eron menneen erittäin hyvin. Vastauksista voidaan päätellä, että kyselyyn vastasivat erityisen paljon ne, joiden erot eivät olleet tapahtuneet heidän toivomalla tavalla.

MITÄ HUONOA EROSTA SEURASI?

Erokriisi oli aiheuttanut vastaajamiehille monenlaisia negatiivisia seurauksia. Yleisimmiksi seurauksiksi mainittiin suru (68 %), ahdistuneisuus (58 %), unettomuus (54 %), masentuneisuus (48 %), syyllisyys (47 %), itsetunnon heikentyminen (46 %) ja viha (41 %).

”Pitkittänyttä huolen ja energian käyttöä lapsen luonapidoista ja vanhempainroolista taistelemiseen. Elämän 'hyvien vuosien' tuhraantumista stressiin ja pelkoon.”

Keskittymisvaikeuksia, taloudellisia huolia, vaikeuksia uusien suhteiden luomisessa ja itsetuhoisia ajatuksia oli noin kolmasosalla vastaajista. Viidesosa koki eron seurauksena sokkireaktioita, ulkopuolisuutta, päihteiden käyttöä, ruokahaluttomuutta sekä vaikeuksia työelämässä ja isyyden toteutumisessa. Vain 6 % mainitsi, ettei ero aiheuttanut lainkaan negatiivisia seurauksia.

”Epäluottamus vastakkaiseen sukupuoleen ja haluttomuus muodostaa suhteita. Olen ollut nämä vuodet ilman naisia, seksiä ja kontakteja. En tarkalleen tiää onko kyseessä oma päätös vai jokin pitkäkestoinen trauma.”

Mitä negatiivisia seurauksia erosta sinulle seurasi?

Surua	68 %
Ahdistuneisuutta	58 %
Unettomuutta	54 %
Masennusta	48 %
Syällisyyttä	47 %
Itsetunnon heikkenemistä	46 %
Vihaa	41 %
Keskittymisvaikeuksia	38 %
Taloudellisia ongelmia	34 %
Ulkopuolisuutta	34 %
Vaikeuksia uusien suhteiden muodostamisessa	33 %
Sokki-reaktioita	29 %
Ruokahaluttomuutta	29 %
Itsetuhoisia ajatuksia	27 %
Vaikeuksia työelämässä	22 %
Päihteiden käyttöä	22 %
Vaikeuksia muissa ihmissuhteissa	22 %
Vaikeuksia isyyden toteutumisessa	21 %

Kun vastaajien tuli mainita vapaissa kommentteissa, mitä negatiivisia seurauksia erosta seurasi, voidaan vastaukset jaotella kolmeen eri kategoriaan: 1. oma vointi erokriisissä, 2. vanhemmuus ja 3. muut negatiiviset seuraukset.

Oma vointi erokriisissä

Vastaajat luettelivat vastauksissaan monisanaisesti eron vaikutuksia omaan vointiinsa. Vastaajien mielestä ero vaikutti omaan vointiin negatiivisesti varsinkin, kun he eivät pystyneet ymmärtämään eroon liittyviä syitä eivätkä näin ollen hyväksymään eroa. Negatiivisina eron seurauksina miehet mainitsivat yksinäisyyden, hylätyksi tulemisen ja riittämättömyyden tunteen sekä masennuksen ja itsetuhoiset ajatukset. Erokriisi saattoi aiheuttaa haasteita myös fyysiseen terveyteen, kuten kohonneeseen verenpaineeseen ja yleiskuntoon.

» Kykenemättömyys huolehtia aiemmin hyvästä fyysisestä kunnosta.»

» Masennusta.»

» Sietämätöntä epä tietoisuutta eron juurisyistä.»

» Yksinäisyyttä.»

» Pari paniikkikohtausta. Vessassa itkemistä töissä jne.»

Erokriisi on saattanut myös aiheuttaa omaan vointiin pitkäkestoisia negatiivisia vaikutuksia. Nämä saattoivat ilmetä niin miehen omassa fyysisessä tai henkisessä jaksamisessa kuin sosiaalisissa suhteissakin.

» Koen tullessi hylätyksi.»

» Eroon osaltaan johtaneen burnoutin syveneminen erittäin vakavaksi masennukseksi, kehon nolaamisesta johtuneen kehonkuvahäiriön kehittyminen, kyvyttömyys luoda elämää uudelleen burnoutin jälkeen. Vahva itseviha.»

» Fyysisen läheisyyden, hellyyden, kosketuksen ja seksin puute.»

Miesten tarinoissa korostui, että erokriisin vaikutukset omaan vointiin saattoivat olla niin rajuja kuin pitkäaikaisiakin. Miesten toimintakyky oli saattanut heiketä, eivätkä he kyenneet pitämään itsestään huolta entiseen tapaan. Pahimmillaan he saattoivat tehdä itselleen tai muille vaarallisia päätöksiä, esimerkiksi ryhtyä käyttämään runsaasti päihteitä tai päätyä itsetuhoisuuteen.

» Alkoholismia.»

» Stressi, opintojen viivästyminen, kohonnut verenpaine, aivoverenvuoto.»

» Itsemurhayritys»

Vanhemmuus

Miehet kertoivat riitaisuuden vaikutuksista eron jälkeiseen vanhemmuuteen. Kolmasosa vastaajista oli kokenut puolisonsa taholta vieraannuttamistyyppistä käytöstä, mistä kerrotaan tarkemmin omassa luvussaan.

» Riitaa muksuista, lasten näkeminen harvemmin.»

» Exän henkistä ja fyysistä väkivaltaa.»

» Pitkittynyttä huolen ja energian käyttöä lapsen luonapidoista ja vanhempainroolista taistelemiseen. Elämän 'hyvien vuosien' tuhraantumista stressiin ja pelkoon.»

» Huoli lapsista, kun väkivaltaisesti käyttäytynyt eksä vei lapset mennessään.»

» Lapsen oikeus molempiin vanhempiin exän koettua eristää lapsen ja allekirjoittaneen, isän, toisistaan.»

» Ex-puolison jatkuva mollaaminen siitä kuinka paska ihminen olen. Tätä sai kuunnella yli vuoden erosta.»

Vanhemmuus eron jälkeen voi myös tuntua raskaalta yksin. Miesten kertomuksissa yksinäisyyden ja kuormittumisen tunteet olivat mukana niin yksinhuoltajilla kuin yhteisvanhemmuuteen päätyneilläkin isillä. Nämä kertomukset arjen kuormittavuudesta limittyivät kesken olevan erokriisin käsittelyyn, arjen uudelleenjärjestelyyn ja huoleen lasten jaksamisesta.

” Oman ajan loppuminen arjen yksinhuoltajuuden myötä.”

” Jatkuva kiireen ja kuormituksen tunne yksinhuoltajana.”

” Lasten tukeminen kriisissä yksin on ollut välillä todella rankkaa.”

Muut negatiiviset seuraukset

” Huoli siitä pärjääkö ex-vaimo.”

” Rikostutkinta, aselupien menetys.”

Muista eron negatiivisista seurauksista mainittiin mahdolliset rikostutkinnat, erilaiset huolet tai eron käytännön asioiden sanelemat haasteet. Näissä miesten kertomuksissa korostui, että erokriisin vaikutukset niin miehiin itseensä kuin heidän läheisiinsä jatkuivat vielä vuosia varsinaisen eron jälkeen.

” Eron jälkeen vahva tunne siitä, että on kahlittu tiettyyn asuinympäristöön yhteisten lasten kautta (yhteishuoltajuus).”

” Haasteita arjen järjestelyissä.”

Erokriisin alkuvaiheen jo ohittaneiden miesten vastauksissa esiin nousivat pohdinnat käytännön järjestelyistä. Vastaajat miettivät ajankäyttöään uudessa arjessaan. Arki saattoi toki antaa mahdollisuuksia, mutta asetti uusia ja yllättäviäkin rajoja niin uusien ihmissuhteiden muodostamisen kuin harrastuksiin ja työhön käytettävän ajan näkökulmasta. Aineiston miehistä monet rakensivat uutta elämäänsä ensisijaisesti isyyden ehdoilla myöntäen tämän luonnollisesti rajoittavan heidän muita elämänvalintojaan muun muassa työn, asuinpaikkojen ja ihmissuhteisen osalta.

” Käytännön haasteet uuden parisuhteen muodostamisessa (esim. lapsiaika vs. lapsivapaa aika, asuinpaikan valinta).”

MITÄ HYVÄÄ EROSTA SEURASI?

Vastaajista 528 kertoi sanallisesti eron positiivista vaikutuksista elämäänsä. Vaikka ero oli saattanutkin olla vaikea, miehet halusivat kertoa, että sillä oli ollut hyviä seurauksia. Monille ero oli ollut oikea ratkaisu.

Vastauksissa miehet kertoivat hyvinvoinnin paranemisesta ja laaja-alaisista elämänmuutoksista, joita eroaminen oli heille mahdollistanut. Monipuolisissa vastauksissa voidaan havaita viisi keskeistä kategoriaa: oma vointi, oma henkinen kasvaminen, vanhemmuus, uusi suhde ja yleinen helpotus.

Yhteistä vastauksille on helpottuneisuus. Miehet kertovat paremmasta kontrollista omassa elämässään ja mahdollisuudesta toimia toivomallaan tavalla niin miehenä, isänä kuin uusissa parisuhteissakin.

Osassa vastauksissa miehet kertovat huomanneensa vasta uuden hyvinvoinnin myötä, kuinka heidän pahoinvointinsa on jatkunut vuosia aiemman suhteen aikana. Tämä voi kertoa niin vastaajien aiempien suhteiden tulehtuneesta tilanteesta, miesten halusta saada aiempi suhde toimimaan vaikeuksista piittaamatta kuin heidän heikkoudestaan ongelmien kasaantumisen havaitsemisessa.

Oma vointi

Vastaajien mielestä ero vaikutti positiivisesti omaan vointiin niin, että pitkään jatkuneen huonon parisuhteen aiheuttama ahdistus ja psyykinen paine hellitti. Tuntui suorastaan siltä, että elämä olisi alkanut uudestaan ja kaikki oli muuttunut paremmaksi. Vastaajat arvioivat myös yleisen terveytensä ja erityisesti mielenterveytensä parantuneen. Kiteytetysti vastaajat kertoivat elämänlaadun parantumisesta miltei jokaisella elämän osa-alueella.

” Terveyden ja mielenterveyden paraneminen. Taloudellinen tasapaino. Elämänlaadun paraneminen jokaisella osa-alueella.”

” Tuntui että elämä alkoi uudestaan.”

” Kaikki muuttui paremmaksi.”

” Loppui ahdistus.”

” Arki on tasaisempaa tunnepuolella, koska jatkuva toiseen pettyminen on poissa.”

” Huonon parisuhteen tuoma ahdistus ja masennus loppui.”

Oma henkinen kasvaminen

Eron positiivisia vaikutuksia vastaajien mukaan oli myös oma henkinen kasvaminen ja itsenäistyminen. Vastauksissa korostuu, että eron myötä miehet ovat joutuneet tai saaneet reflektoida omia toimintamallejaan ja käsitellä minuttaan aivan uudella tavalla.

” Nykyään tuntuu, että olen enemmän sinut itseni kanssa. Tuntuu myös, että olen saanut ympärilleni ihania ystäviä, minkä uskon johtuvan siitä, että olen rennompini itseni kanssa nykyään.”

”Pakotti henkiseen kasvuun terapian avulla. Tapahtui oikea itsenäistyminen ja itsensä hyväksyminen. Mahdollisti oikeanlaisen kumppanin löytymisen.”

”Olen voinut kasvaa ihmisenä eri tavalla kuin vanhassa avioliitossa.”

Tästä on seurannut omien haasteiden tunnistaminen, oppiminen ja lopulta itsensä hyväksyminen sekä oman arvostuksen ja itsetunnon lisääntyminen. Nämä taidot ovat vastaajien mielestä antaneet hyviä eväitä tulevaisuuteen.

”Uuden aloittaminen johti itsetutkiskelun kautta oman itsensä löytämiseen.”

”Ero oli omalle itsetunnolleni hyvä asia. Tyydyin liian pitkään kohdeltavaksi huonosti.”

Miesten kertomuksista voidaan päätellä, että näille vastaajille ero on ratkaissut ongelmia, joita aiempi liitto on estänyt ratkaisemasta. Olipa kyse puolison toiminnasta tai miehen itselleen liitossa asettamista rajoista, ero on ollut heidän itsetuntemukselleen ja itsetuntonleen hyvä ratkaisu.

”Luottamus omaan tekemiseen parani.”

”Oman itsensä arvostus lisääntyi.”

Vanhemmuus

”Vanhemmuuden suhteen koen, että minun on nyt helpompi hengittää ja olla sellainen isä kuin haluan pojalleni. Suhteeni poikaani on syventynyt eron kautta.”

Eron positiiviset seuraukset vaikuttivat myös vanhemmuuteen. Erityisesti vastaajat kertovat, että eron myötä he saavat olla sellaisia isä kuin ovat halunneetkin olla, kenenkään arvostelematta tai kontrolloimatta. Tämä on vahvistanut isän ja lasten keskinäistä suhdetta. Ero oli ollut näille miehille mahdollisuus vanhemmuuteen, jollainen ei voinut toteutua heidän liittonsa aikana.

”Nyt voin keskittyä lapsiin täysillä omalla viikollani, en ole enää vastuussa ex vaimoni mielialasta, lapsettomilla viikolla ehdin harrastaa ja tehdä itseä kiinnostavia asioita.”

”Saan olla sellainen isä kuin olen halunnutkin olla, kenenkään arvostelematta.”

”Roolini isänä vahvistui huomasti, kun sain lapset ajoittain itselleni. Sain perustettua uuden kodin jossa lapsille oli henkisesti ja fyysisesti tilaa. Itsetunto parani.”

Vaikka aineistossa korostuvat tarinat riitaisista eroista, joissa lapset joutuvat kiistakapulouiksi, osa miehistä halusi korostaa eron lopulta hyödyttäneen myös heidän

lapsiaan. Useiden vastaajien mukaan myös lapset ovat kokeneet eronjälkeistä helpotusta, koska lapset eivät enää joudu aistimaan parisuhteen riitaisista ilmapiiriä.

”Myös lasten kanssa on vähitellen ollut helpompaa, koska he eivät joudu ristiriitaisen viestinnän kohteeksi tai riitojen todistajaksi.”

”Saan olla ja elää ilman jatkuvaa haukkumista, mitätöimistä, tyytymättömyyden ilmauksia, rähjäämistä ja riidan haastamista, samoin lapsilla on paljon rauhallisempi ilmapiiri jossa olla, elää ja kasvaa.”

Uusi suhde

Vastaajat myös mainitsivat, että eron myötä he ovat löytäneet elämäänsä uuden, itselleen sopivamman ihmisen ja entistä paremman parisuhteen. Miehet korostivat, että uusi tai uudet suhteet toivat heidän elämäänsä iloa sekä kokemuksen siitä, että he tulivat kohdatuiksi suhteessa uudella tavalla. Uusien suhteiden myötä myös aiemmin päättyneen suhteen heikkoudet olivat tulleet vastaajille ilmeisiksi. Miesten itsetunnon uudet suhteet saattoivat olla jopa korjaava kokemus, vaikka monet puhuivat myös arkuudesta suhteiden aloittamisessa.

”Ero oli kuin lottovoitto: toksinen suhde poissa nyt uusi ihana rouva ja uusi työ.”

”Eron jälkeen huomasi miten vinksallaan asiat olivat olleet parisuhteessa jo pitkään. Vaikka ero oli vaikea, sen myötä itsetuntoni nousi kun huomasi olevani haluttava naisten keskuudessa.”

Osa miehistä kertoi, että ero pakotti heidät miettimään niin omaa toimintaansa kuin sitäkin, mitä he toivoivat parisuhteelta. Näissä pohdintoissa ero saatettiin nähdä kohtana, joka pakotti heidät pohtimaan omaa ymmärrystään parisuhteista ja kehittämään omia parisuhdetaitojaan.

”Koska aika nopeasti koin etten halua elää loppuelämän yksin niin se motivoi minua miettimään mikä meni suhteessa meni pieleen, miten minun tarvitsisi muuttua, että olisi toivoo tulevaisuudessa pärjätä paremmin suhteessa.”

”Löysin rauhan ja uuden rakkauden.”

Yleinen helpotus

”Aloin voida paremmin. Mieliala parani. Värit palasivat elämään.”

Eropäätös on vastaajien mielestä ollut myös suunnaton yleinen helpotus. Vastauksissa korostuu vapaus toteuttaa itseään olematta enää vanki toisen odotuksissa ja tarpeissa. Vapauden tunne mahdollistaa heille myös uudet sosiaaliset suhteet: harrastukset ja aikaisempaa laajemman ystäväpiirin. Ero on lopulta tuonut monelle vastaajalle heidän tarvitsemaansa tilaa.

”Löysin jälleen itseni. Harteiltani tippui tuhat kiloa stressiä, huolta ja paineita pois. Ahdistushäiriöt ja stressihäiriöt lieviintyivät, ja tunsin jälleen eläväni ja kaikki oli jälleen ihanaa.”

”Sain ensimmäistä kertaa ikinä elää kuin haluan.”

”Sain vapauden tehdä vapaa-ajalla mitä halusin.”

”Enemmän aikaa itselle.”

”Sain lopulta tarvitsemaani tilaa.”

Miesten kuvauksissa tilan saamisesta ja vapaudesta korostuvat rajat, joita entinen suhde oli heidän elämälleen asettanut. Miesten kertomuksissa he ovat aiemmassa suhteessaan menettäneet elämänpiiristään monia osia. Tämä on vaikuttanut heidän henkiseen hyvinvointiinsa ja kykyynsä elää elämäänsä haluamallaan tavalla.

”Ajatus siitä, että ero oli elämäni paras päätös. Elämän vapautuminen, opiskelemaan hakeminen. Tunne siitä, ettei ole ilmoitusvelvollinen.”

”Pääsin eroon ihmisestä, joka tieteen tahtoen halusi vaan aiheuttaa ylimääräisiä vaikeuksia turhilla vaatimuksillaan ja haukkua sen minkä kerkeää.”

Eron myötä monet vastaajista kertoivat löytäneensä uudestaan itselleen tärkeitä asioita ja parantaneensa omaa toimintakykyään. Monet vastaajista kertovat tämän näkyneen vanhemmuuden ja uusien seurustelusuhdeiden lisäksi myös ystävyysuhteissa ja opiskelu- tai työelämässä, joihin heillä on jälleen ollut henkisiä ja ajallisia resursseja.

”Vapauden tunne, selkeä rytmi (oma aika/aika lasten kanssa), tutustuin uudestaan moniin vanhoihin kavereihin, joihin oli yhteys katkennut, parisuhdemurheiden katoaminen murheiden listalta!”

”Oma itse pääsi esille enemmän. Oman hyvinvoinnin ylläpito helpottui. Talous pääsi takaisin jaloilleen, kun saan itse hoitaa raha-asiat. Spontaanisuus ja elämästä nauttiminen on päässyt takaisin elämään.”

Avun hakeminen eron jälkeen

Miehiltä kysyttiin mistä he olivat hakeneet apua, mikä avussa oli onnistunut ja mikä puolestaan heidän mielestään epäonnistunut. Avunhakemistahoista kysyttiin monivalintakysymyksenä, onnistumisista ja epäonnistumisista taas avoimella kysymyksellä, johon miehet saivat vapaasti kirjoittaa kokemuksistaan.

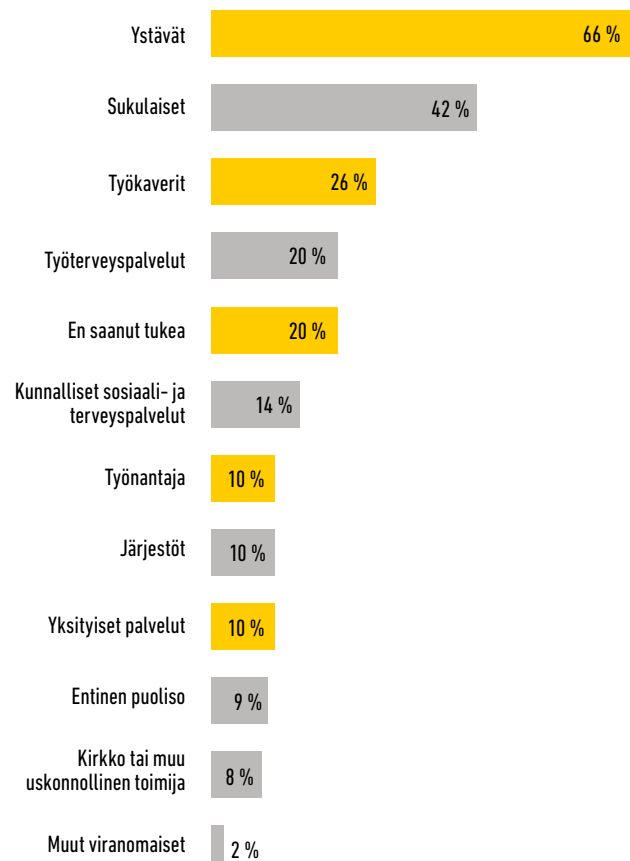
MISTÄ MIEHET OLIVAT HAKENEET APUA?

Kaksi kolmasosaa (66 %) kertoi hakeneensa tukea eron hetkellä tai sen jälkeen ystäviltä. Seuraavaksi yleisimmät tuen hakemisen paikat ovat sukulaiset (42 %), työkaverit (26 %), työterveyspalvelut (20 %) ja kunnalliset sote-palvelut (14 %). Sen sijaan tukea haetaan harvemmin järjestöistä (10 %), yksityisistä palveluista (10 %) tai uskonnollisilta toimijoilta (8 %). Oman ex-puolison tuki mainitaan myös (9 %). 20 % vastaajista ilmoitti, ettei ole lainkaan saanut erotilanteeseensa ulkopuolista tukea.

Sanallisissa vastauksissa miehet kiittelivät lähisukulaisia, harrasteitaan sekä niin nykyisiä kuin entisiä puolisoitaan. Järjestötoimijoista erityisesti esiin nostettiin Miessakkien eropalvelut sekä Mieli ry:n kriisipalvelut.

Vastaajien mielestä miehille tarjolla olevia, heidän tarvitsemiaan eroauttamispalveluita ei ole riittävästi. Tätä mieltä oli peräti 67,6 % vastaajista. Kun kysyttiin kuinka riittävästi koit saaneesi apua erosi yhteydessä, yli puolet (57,3 %) vastasi, ettei ollut apua saanut riittävästi. Neljäsosa vastaajista sen sijaan on saanut tilanteeseensa mielestään riittävästi apua.

Keiltä miehet kertoivat saaneensa tukea

EROAUTTAMISEN ONNISTUMISET JA EPÄONNISTUMISET

Miehiltä kysyttiin avoimena kysymyksenä, millä tavalla eroauttaminen oli heidän kohdallaan onnistunut tai epäonnistunut. Aineiston vastaajista 344 kirjoitti vastauksen tähän kysymykseen. Näistä vastauksista 315 sisälsi suoraa palautetta eroauttamisesta ja sen sisällöistä, sillä 29 vastausta ei vastannut suoraan aiheeseen. Lisäksi 14 vastaajaa jätti vastauksen, jossa ei ollut suoraan eroauttamiseen liittyvää sisältöä. 15 vastaajaa jätti vastauksen, mutta kertoi lopulta siitä, ettei henkilökohtaisesti ollut katsonut tarvi-neensa apua eron aikana. Nämäkin 15 voidaan tuki lukea omanlaisenaan palautteena, joka on syytä muistaa: eroauttaminen ei ole kaikille miehille eron jälkeen tarpeellista.

Koska kysymykset oli yhdistetty, vastauksissaan miehet eivät keskittyneet vain epäonnistumisiin tai onnistumisiin, vaan erottelivat niin hyviä kuin huonojakin auttamiskokemuksiaan eron ajalta. Raportissa nostamme esiin miesten tyypillisimpiä kuvauksia onnistuneesta ja epäonnistuneesta eroauttamisesta.

Onnistumiset

Miehistä 148 kertoi saaneensa toimivaa tukea erotilanteessaan. Suurin osa kertomuksista oli kiitosta hyvin toteutuneesta tai miehiä koskettaneesta auttamisesta. Miesten kertomuksissa onnistuneet ja ymmärtävät auttamiskokemukset olivat avainkokemuksia, joiden kautta he olivat tarkastelleet eronsa myöhempiäkin vaiheita.

”Matalan kynnyksen ilmoituksella otin perhetyöhön ensin yhteyttä, sieltä ohjasivat minut oikealle tielle josta sain henkistä ja käytännön apua.”

69 vastaajaa kertoi vertaistuen olleen merkityksellistä heidän erosta selviytymiselleen. Vertaistuen merkityksessä korostettiin usein sitä, kuinka samankaltaista kokeneet kykenivät ymmärtämään hyvin miehen erokriisiä ja reagoimaan siihen rakentavalla tavalla. Niin läheiset, kuten perheenjäsenet ja työtoverit, kuin vertaisryhmätkin saivat miehiltä kiitosta.

”Kaverit onnistuivat, kun kuuntelivat ja ehkä vertaistuki myös kaverien puolelta, jotka ovat kohdanneet eron.”

Kaikkein matalimman kynnyksen apua miehet kertoivat saaneensa läheisiltään. Erityisesti ystävät, sukulaiset ja muut läheiset saivat kiitosta, erityisesti jos heillä itsellään oli kokemusta erokriisin ymmärtämisestä ja käsittelystä. Kiitosta saivat myös ne ex-puolisot, jotka olivat eron jälkeen kyenneet keskustelemaan erosta ja sopimaan eronjälkeisen vanhemmuuden järjestelyistä niin, että molempien osapuolten kannat tulivat huomioituiksi.

”Kävimme ex-vaimoni kanssa kunnallisessa parisuhdeneuvonnassa, mikä oli täysin hyödytöntä. Koin, että minut ohitetaan siellä täysin. Myös ex-vaimoni piti sitä huonona. Kävimme yksityisessä pariterapiassa, jossa pariterapeutti sai autettua meitä kommunikoimaan

paremmin. Eron jälkeen kävin eroryhmässä. Siellä oli lähinnä naisia, mikä oli vähän kummallista. Monien erot olivat myös omaani dramaattisempia, mikä auttoi perspektiivin saamisessa. Paljon auttoivat ystävät ja perheenjäsenet, jotka jaksoivat kuunnella, vaikka oma mielentilani oli aika ailahteleva.”

Kiitosta miehet antoivat erityisesti eroryhmätoiminnalle. Ryhmissä käyneet kuvasivat kokemuksiaan heitä erokriisissä kannatteleiksi ja perspektiiviä antaneiksi. Ryhmässä yhteiset kokemukset auttoivat niin eron käsittelemisessä kuin katseen kääntämisessä tulevaan.

”Miessakit ry:n Erosta Elossa -ryhmässä käsiteltiin päättyneeseen parisuhteeseen ja eroon liittyvät asiat rakentavasti keskustellen. Tämä oli kullannarvoinen apu itselle ja tuon porukan kanssa tavataan edelleen säännöllisesti.”

”Miesten eroryhmässä koin todella saavani apua ja vertaistukea.”

Eromiesten kertomuksissa korostui, että he olivat koettaneet useita tuen saamisen reittejä. Parhaimmillaan he olivat tätä kautta kyenneet löytämään itselleen toimivimmat palvelut ja saamaan niistä itselleen sopivimmat välineet erokriisin käsittelyyn. Kertomuksissa kävi myös usein ilmi, että miehiltä itseltään oli ikävä kyllä vaadittu kärsivällisyyttä ja päättäväisyyttä, jotta he olivat löytäneet itselleen sopivia palveluita ja kyenneet saamaan niistä tarvitsemaansa tukea.

”Se, että tukiverkkojen oli niin monta, pelasti minut itsetuholta.”

”Terveyskeskuspsykologi osasi auttaa, mutta kaikki muut viranomaiset ja tahot (lastenvalvojat, perheneuvolat ym.) eivät ole taida olla lainkaan isien tai etävanhempien asialla. Niiltä osin kaikki meni totaalisen pieleen.”

Vaikka monet miehet kyselyn eri osioissa kritisoivatkin julkisia terveydenhuollon palveluita, miehet kertoivat kyselyn tässä osassa kokemuksistaan julkisen terveydenhuollon parissa myös positiivisessa valossa. Asiakastyön kokemusten perusteella miehet haluavat luottaa julkisiin palveluihin, ja kyselyn vastauksista voidaan arvioida, että palveluissa saadulla kohtelulla oli aineiston miehiin ja heidän asenteisiinsa merkittävä vaikutus.

”Mä sain lapsi ja perhepalveluista hyvän psyksh:n millä oli kokemusta narsisti suhteista ja sain siltä tosi hyviä neuvoja ja vinkkejä ja ymmärrystä! Se miks hain apua oli et en aina ollut varma et kumpi meistä oli hullu. Sit siellä valkeni se kaikki ja se että minä se en ollut tai ainakaan se pahempi osapuoli.”

Positiivisia kokemuksia oli miesten tarinoissa niin neuvoloista, lääkäreistä kuin mielenterveyttä ja jaksamista tukevista palveluistakin. Miehille nämä kokemukset

julkisesta terveydenhuollosta saattoivat olla keskeisiä itsetunnon ja -luottamuksen lähteitä, jotka mahdollistivat myöhempää avun hakemista.

”Alku oli vaikeaa. Kukaan ei uskonut minua, mutta kun viimein tekstiviestejä ja sähköposteja näyttämällä sain lääkärin uskomaan totuuden, sain apua. Myöhemmin Miessakit ry kautta ymmärrettiin paremmin ja olen heidän toimintaan tyytyväinen.”

Miehille keskeisiä positiivisia kokemuksia saattoi olla, että osa heitä kohdanneista auttajista oli alkanut vaikeassa tilanteessa uskoa heidän kertomuksiaan ja ryhtynyt toimimaan tilanteen parantamiseksi. Erityisesti viranomaisten yhteistyö keskenään perheen auttamiseksi ja tiedon siirtyminen toimijalta toiselle sai miehiltä kiitosta. Vaikeissa erotilanteissa, joissa viranomaiset olivat saaneet miesten kertoman mukaan väärää tietoa, oli miehiä ja todistusaineistoa uskovien viranomaisten merkitys miehille ja heidän perheilleen erityisen keskeinen.

”Neuvola oli ensimmäinen, joka alkoi seuraamaan tyttäreemme tilannetta ja 1 V- neuvolassa he uskoivat, että hoidan lapsemme. Tuolloin äiti ei kyennyt tulemaan mukaan varatulle ajalle humalatilalla vuoksi. Ilmeisesti neuvolaan oli tullut tieto päihteiden käytöstä. Äidin tekemät perättömät lastensuojeluilmoitukset menivät lastensuojelussa ensin täydestä ja vasta myöhemmin, kun sosiaalipäivystys oli hakenut tyttäreemme turvaan äidin luota muutamia kertoja, alkoi minun kuuleminen vaikuttamaan. Viranomaisten, koululääkärin ja oikeuslaitoksen kyvyttömyys nähdä perheiden historiaa / kokonaistilannetta vaarantaa lasten terveen kehityksen.”

”Työterveyshuolto ja julkinen terveydenhuolto auttoivat. Lastenvalvojan koen tehneen petoksen minua kohtaan.”

Miehet kuvasivat myös saaneensa apua työterveydestä ja kaupallisista terapiapalveluista. Työssä käyville miehille työterveyshuoltoon yhteyden ottaminen on luonteva avun hakemisen tapa, ja terapiapalvelut ovat niiden piiriin pääsemiseen kykeneville miehille erinomainen väylä päästä työstämään juuri itselle keskeisiä teemoja.

”Terapia onnistui hyvin.”

”Sain terapiassa sekä tukea että haastetta omille ajattelumalleilleni. Minut myös toisaalta suljettiin ulos yhteisöstäni, jota en olisi kestänyt ilman ammattiapua.”

Työterveyspalveluita ja terapiapalveluita yhdistää se, että nämä palvelut ovat olleet irrallaan erokriisistä, joten vastaajat saattoivat ajatella, että palvelussa keskityttiin juuri heidän hyvinvointiinsa ja auttamiseensa. Parhaimmillaan nämä tukimuodot myös kykenivät antamaan miehelle pitkäjänteistä tukea erokriisin ajan ja sen jälkeisen arjen rakentamiseen.

”(Sain apua) ulkomaisesta ammattiterapeutista. Ilman apua en olisi hengissä. Terapiapalvelut sakkasivat vasta Suomessa ja tarvittava jatkoapu on edelleen saamatta. Yhteiskuntaan ja ammattiin palaaminen sekä itsetunto ovat poissa pysyvästi.”

Yksittäisinä auttajatahoina aineistossa kiiteltiin erikseen Miessakit ry:tä (23 kertaa), sekä Mieli ry:n kriisipalveluita (8 kertaa). Miehet kokivat saaneensa näiden toimijoiden taholta tilanteeseensa soveltunutta ja heidät hyvin huomioon ottaen apua, jolla saattoi olla keskeinen merkitys heidän elämässään.

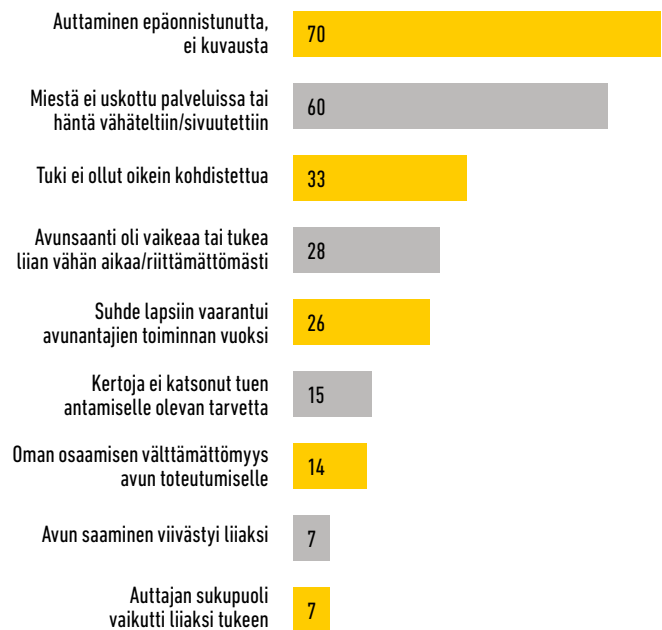
”Kriisikeskukselle tosi suuri kiitos avusta. Ilman sitä en olisi hengissä.”

”Miessakki ry:n yksilöohjaus oli hyvää, arvostavaa ja kohtaamiset luontevia. (...) Enää tämän miessakkien tarjoaman avun jälkeen en etsinyt muita vaihtoehtoja, vaan koin tämän avun riittäväksi. En tiedä, miten ilman sitä olisin selvinnyt.”

Epäonnistumiset

Miehet kertoivat yleisesti myös auttamisen epäkohdista. Kysymyksessä ei ollut tarkennettu, millä tavalla eroauttamisen epäonnistumisia tulisi käsitellä, joten miehet olivat kukin kirjoittaneet aiheesta omasta näkökulmastaan haluamallaan tavalla. Suurin osa vastaajista eritteli kohtaamansa avun epäonnistumisen tapoja, mutta 70 vastaajaa vain totesi auttamisen epäonnistuneen.

Eroauttamisen epäonnistumisen tavat miesten kertomuksissa

Kritiikkiä antaneiden miesten kertomuksissa yleisinlinjana on, että he kokevat avun olevan vaikeasti saavutettavissa ja tuen saamisessa on miesten avunsaantia haittaavia elementtejä. Vastaajista 14 kertoi suoraan, että

tuen saaminen onnistui vain heidän omien päättäväisten toimiensa ja kyvykkyytensä ansiosta. He kritisoivat palveluita siitä, etteivät palvelut kykene palvelemaan kaikkia avun tarpeessa olevia, jos niiden käyttämisestä on tehty vaikeaa. He pitivät epätasa-arvoisena tilannetta, jossa apua saa vain silloin, jos on erityisen taitava avun vaatimisessa ja avuntarpeen esittämisessä palvelussa toivotulla tavalla. Erokriisissä olevat miehet eivät kaikki omaa näitä taitoja tai ovat vasta opettelemassa niitä yllättävän kriisin keskellä. Näistä puutteista huolimatta apua tulisi olla tarjolla sitä hakeville.

Avun sukupuolittuneisuus

60 miestä kertoi kokemuksistaan, joissa heitä ei ollut uskottu auttamispalveluissa tai heitä sukupuolensa vuoksi vähäteltiin tai sivuutettiin avunhakijoina. Miesten kritiikki kohdistui erityisesti auttajien ennakoasenteisiin ja siihen, ettei heidän omasta mielestään hyvin perusteltuja näkemyksiään erityisesti vanhemmuudesta ja sen järjestelyistä huomioitu riittävässä määrin. 26 vastaajaa jopa katsoi vanhemmuutensa toteutumisen vaarantuneen auttajien asenteiden ja toiminnan vuoksi, ja 7 vastaajaa katsoi, että työntekijät oman sukupuolensa suosimisen vuoksi olivat epäonnistuneet eroauttamisessa.

” Naistyöntekijät tuntuvat usein automaattisesti identifioituvan äidin näkökulmaan.”

” Minua ei uskottu. Kukaan ei tuntunut uskovan että mies voi olla puolison/naisen väkivallan uhri.”

Miehet kritisoivat myös tuen antamisen käytännön järjestelyjä. 33 miestä kertoi, että tuki ei ollut oikein kohdistettua. Tässä keskeisiä kritiikin aiheita oli, että palvelut olivat tottuneempia kohtaamaan naisia ja osa palveluista myös oli selvästi naisille suunnattuja. Tämä sekä nosti miesten avun hakemisen kynnyistä että heikensi saadun avun laatua.

” En saanut mitään apua. Minulle tarjottiin vain määräyksiä ja entisen vaimoni tekemien päätösten hyväksymistä. Olin ilmaa.”

” Mies ei apua saa vaikka sitä pyytää. Ex vaimolleni sen sijaan tarjottiin kaupungin puolelta vaikka mitä apua mutta hän ei sitä vastaanottanut. Kysyin että voinko itse saada niin vastaus oli, että nämä on tarkoitettu vain äideille.”

Miehet nostivat esiin ongelmia niin palvelurakenteissa kuin työntekijöiden asenteissa. Palveluiden osalta miesten kritiikki oli kahteen seikkaan kohdistuvaa. Ensinnäkin palvelut on saatettu rakentaa tukemaan erityisesti äitejä, mikä jättää isät auttamatta tukipalveluiden ulkopuolelle. Toisaalta palvelut on taas saatettu tuottaa muodossa, jossa niiden käyttö on helpointa erojärjestelmään perehtyneille ja eroon hyvin valmistautuneilla asiakkaila, joiden asiakkuustaidot ovat hyvät. Tämä jättää palveluiden ulkopuolelle suuren osan eroa kokevista vanhemmista.

” Palvelujärjestelmä ja yhteiskunta yleensä tuntuu omasta mielestäni olettavan kaikenlaista, minkä mukaan asiat on muotoiltu mm. sukupuoliroolien, suomenkielisyyden, keskiluokkaisuuden, neurotyypillisyyden jne. mukaan. Koko ilmapiiri on outo, jos monessa kohtaa perheesi ei sovi näihin normeihin.”

Asiakastyön osalta miehet kritisoivat sitä, että avun saamisessa oli mukana sukupuolittuneita käytänteitä, jotka estivät miesten auttamista. Miehet katsoivat ongelmien johtuvan työntekijöiden asenteista, joissa miehet katsoivat naisten olevan avunsaajina etusijalla.

” Avunpyyntöni ohitettiin, niille jopa naurettiin avoimesti. Väkivalta katsottiin johtuvan minun itseni epäasiallisesta käytöksestä.”

” Lastenvalvojat aluksi olivat suorastaan vihamielisiä ja olivat hyvin puolueellisia äitiä kohtaan.”

Avun sukupuolittunutta epäonnistumista kuvaavissa lauseissa painottuu vahvasti eronjälkeiseen vanhemmuuteen liittyvät huoltajuusneuvottelut, joissa miehet kuvaavat vahvasti, ettei heitä ole huomioitu tasapuolisesti. Miehet korostivat kertomuksissa eroauttamisen epäonnistumisina kuinka heidän osaamistaan ei huomioitu, heidän antamia tietoja ei uskottu ja heidän vanhemmuutensa tuntui olevan toissijaista heidän kumpuniensa vanhemmuuteen verrattuna.

” Lasten huoltajuusasioissa lastensuojelu epäonnistui täysin. Oli isää syyllistävä ja kaikki pelattiin äidin pussiin, vaikka tahtotila oli tehdä kaikki eron jälkeen tasapuolisesti yhdessä.”

” En saanut mitään apua. Minulle tarjottiin vain määräyksiä ja entisen vaimoni tekemien päätösten hyväksymistä. Olin ilmaa.”

” Psykoterapiassa eron käsitteleminen onnistui hyvin mutta esim. lastenvalvojalla minua kohdeltiin voimakkaasti 'toisena' vanhempana.”

Eräs ammattiryhmä, jonka miehet mainitsivat kertoessaan sukupuolittuneesta epäonnistuneesta eroauttamisesta, olivat lastenvalvojat. Miehet pitivät lastenvalvoja puolueellisina ja katsoivat näiden olevan osasyllisiä siihen, millaisia sopimuksia vanhemmuudesta on eron yhteydessä tehty.

” Minua painostettiin lastenvalvojan toimesta, ja äiti oli tavannut lastenvalvojaa yksin etukäteen. Jälkikäteenkin tunnutaan ajattelevan, että äiti tietää parhaiten lasten asiat, vaikka hän on ollut fyysisesti ja psyykkisesti väkivaltainen ja on edelleen. Isä jää monesti paitsioon ja oikeuksista pitää jatkuvasti muistuttaa.”

”Esim lastenvalvoja on täysin äidin puolella, vaikka faktat puhuvat toista. En luota viranomaisten objektiivisuuteen.”

Vastauksissaan miehet halusivat kertoa, etteivät olleet kokeneet tullessaan kuulluiksi lastenvalvojen puolelta. Heidän näkemyksiään ei ollut kuultu tai huomioitu riittävästi ja heidän mielestään tämä johti yksipuolisuuteen neuvotteluissa. Pahimmillaan miehet olivat sitä mieltä, että heitä tukevat tosiasiat jopa ohitettiin lastenvalvojen kanssa käydyissä keskusteluissa.

”Halua ottaa vastuuta lapsista ei haluttu kuulla vaan oletus oli, että vain äiti osaa hoitaa lapsia. Kovin joutui oikeuksiaan puolustamaan.”

”Lastensuojelu ja lastenvalvoja oli täysin vietävissä äidin valheiden verkossa.”

Osittain miesten kertomuksista on luettavissa, että he ovat lastenvalvojen kanssa asioidessaan olleet erokriisin käsittelyssään alkumetreillä verrattuna puolisoonsa. Miehet ovat voineet joutua neuvotteluihin tilanteessa, jossa he tarvitsisivat apua niin tiedollisesti kuin tunnetasollakin voidakseen tehdä hyviä päätöksiä ja neuvotella niistä rakentavasti. Miehet kuitenkin kokivat, ettei entisen puolison parempi asiakasosaaminen saisi tarkoittaa sitä, että tämän oletetaan olevan parempi vanhempi tai että miehen näkemykset voitaisiin ohittaa.

”Ex-puolisoni koulutuksesta ja työkuvasta (sosiaaliala, johtavassa asemassa) johtuen jäin täysin ymmärrystä vaille erotilanteessa ja siitä johtuen oma uskoni sekä luottamus kohtaamiini oman elämäni auttajiin oli miinusmerkkistä kun minulla ei ollut sanoja millä ilmaista itseäni eikä mitään tulevaisuuden kuvaa, olin täysin toivoton.”

Vieraannuttaminen

Vieraannuttamisella tarkoitetaan yleensä eron jälkeen tapahtuvaa toimintaa, jossa toisen vanhemman ja lapsen/lasten suhdetta vaikeutetaan ja pyritään estämään monin tavoin, muun muassa manipuloidulla lasta ja hankaloitamalla tapaamisia.

Vieraannuttavasti toimiva vanhempi aiheuttaa haittaa lapsen ja toisen vanhemman suhteelle, vaikka suhde ennen eroa on ollut normaali ja hyvä, eikä vanhemmuudessa ole ollut ongelmia. Vieraannuttamista voidaan perustella lapsen edulla ja hyvinvoinnilla, mutta todellisuudessa tarkoituksena saattaa olla vahingoittaa riidan toista osapuolta mahdollisimman paljon.

Vaikeimmissa tapauksissa vieraannuttava käyttäytymisen tuhoaa lapsen ja toisen vanhemman välisen suhteen

Avunsaanti on vaikeaa ja tuki lyhytaikaista

”Keskusteluapua olisin tarvinnut huomattavasti enemmän, mutta kun psykiatrian puolella katsoivat, ettei minulla ole enää itsetuhoisia ajatuksia, käynnit loppuivat.”

28 miestä kertoi, että avunsaannissa oli palveluiden jäykkyydestä johtuvia ongelmia. Tuen saaminen oli kuvauksissa liian vaikeaa, apua sai liian hitaasti ja tukea sai liian vähän aikaa. Miehet katsoivat, että erokriisiin pitäisi saada apua nopeasti ja tuki ei saisi loppua kriisin yhä ollessa vaikealla tolalla.

”Osallistuin Miessakkien eroryhmään sekä kaksi ystävääni auttoi pahimman yli. Ne toimivat kuuntelijoina ja tukena, mutta syvällistä ja käytännönläheistä ja terapeutista toimijaa olisin kaivannut. Jotain todellista ja ratkaisukeskeistä kohtaamista. Kävin lääkärissä ja työpsykologilla mutta en koe niistä saaneeni apua.”

Vaikka eroryhmät saivatkin kiitosta, yksittäiset miehet nostivat esiin myös huolensa niiden tarjoaman tuen rajallisesta ajasta. Ryhmien aikana miehiä voidaan toki kannatella erokriisin pahimman vaiheen yli, mutta nämä miehet kokivat, ettei se ollut heille riittävästi. Erakriisi jatkuu usein pitkään vielä alun suurimpien myllerrysten jälkeenkin, mutta eropalvelut keskittyvät juuri näihin keskeisiin hetkiin, jolloin tehdään koko loppuelämää leimaavia suuria päätöksiä suurten tunnekuuhujen aikana. Avun tarve ei kuitenkaan ole täysin ohi näiden kriittisten ensivaiheiden jälkeen, joten näillä miehillä olisi ollut tarvetta eroryhmien jälkeisellekin tuelle eri muodoissaan.

”Olisin halunnut enemmän tukea eron kokeneilta miehiltä. Kävin Miessakkien eroryhmän, mutta sen jälkeen olisin tarvinnut lisää keskusteluapua nimenomaan eronneelta.”

kokonaan ja rikkoo lapsen oikeutta kumpaankin vanhempansa. Vieraannuttamisella voi olla huomattavat ja laaja-alaiset kielteiset seuraukset lapsen ja koko perhesysteemin kannalta: lapsen turvallinen kehitys on vaarassa ja vieraannuttaminen altistaa pitkäkestoisille psyykkisille vaikeuksille.

Tutkijat ja perheitä kohtaavat ammattilaiset ovat hyvin yksimielisiä siitä, että vieraannuttaminen on henkistä väkivaltaa ja yksi perheväkivallan muodoista. Perheväkivaltaan puuttumiseen on lainsäädännöllinen velvoite.

Vieraannuttavaan käyttäytymiseen voi syllistyä kumpi tahansa vanhemmista, tai molemmat, riippumatta siitä, miten lapsen huolto, asuminen ja toisen vanhemman

tapaamiset on sovittu. Vieraannuttavaa käytöstä voivat tukea myös isovanhemmat, muu lähipiiri, niin sanottu-bonusvanhempi ja joskus myös eroauttajat.

Tässä selvityksessä keskitytään kyselyyn vastanneiden isien kokemuksiin.

MITEN VIERAANNUTTAMINEN ILMENEY?

Vastaajista 34 % kertoi kokeneensa ja kohdanneensa vieraannuttavaa käyttäytymistä entisen puolisonsa tai hänen lähipiirinsä taholta, 55 % vastaajista kertoi, etteivät olleet vieraannuttamista kohdanneet ja 11 % ei osannut sanoa, onko vieraannuttamista tapahtunut.

”Yhteydenpitoa on estetty, tapaamisia peruttu, lasten tärkeistä asioista ei kerrota.”

”Tapaamisten rajoittaminen manipuloimalla ja lahjomalla lasta.”

Vieraannuttava käyttäytyminen on voinut alkaa jo parisuhteen aikana. Etenkin siinä vaiheessa, kun ero on otettu puheeksi, toinen vanhemmista on voinut uhkailla ja painostaa sanomalla, että tekee kaikkensa tuhotakseen toisen vanhemman ja lapsen välisen suhteen.

”Jo avioliiton aikana, tehtiin lapsille selväksi, ettei isällä ole arvoa, eikä hänen mielipidettään tarvitse kunnioittaa. Eron jälkeen se on tuottanut hyvin hedelmää.”

”On uhkailtu, että eron jälkeen en näe lapsiani ikinä. On kerrottu, että lapset eivät halua olla kanssani.”

”Jos eroan niin en enää näe lasta.”

Vieraannuttava käyttäytyminen voi alkaa heti eropäätöksen jälkeen, kun vanhemmat riitelevät osituksesta ja/tai lasten huoltoa ja tapaamista koskevista asioista. Tapaamisoikeudesta käytävissä neuvotteluissa on voitu kiristää toista vanhempaa tarkoituksena saada itselle paras mahdollinen lopputulos osituksessa sekä huolto- ja tapaamisoikeussopimuksissa.

”Äiti kävi kauppa tapaamissopimuksella ja sai itselleen yksinhuoltajuuden. Ja jälkikäteen olen ymmärtänyt, ettei yksinhuoltajuutta saa, ellei toinen vanhemmista ole epäkelvo vanhemmaksi. Tämä asia olisi pitänyt eritoten tähdentää, kun sopimuksia allekirjoitetaan.”

”Eron yhteydessä ex-puoliso uhkasi yksinhuoltajuudella, jos en suostu ositukseen hänen toivomallaan tavalla.”

”Exä olisi halunnut yksinhuoltajuuden. Ja uhkaili, että jos en ota lapsia tällöin ja tällöin ni ei tarvii nähdä sit olenkaan.”

”Lastensuojeluilmoitus siitä, jos et tee näin tai näin. Ja sit uhkaillaan raha-asioissa.”

”Jos en olisi alussa toiminut kuten hän haluaa, en lapsia olisi nähnyt, muuttanut mm. eri paikkakunnalle, maksanut hyvityksiä, luopunut omaisuudesta/talon osuudestani. Lasten äiti vieraannutti todella tehokkaasti lapset minusta, eikä edes sosiaalitoimi ole voinut auttaa.”

Tyypillisimmin vieraannuttava käyttäytyminen ilmenee kuitenkin eron jälkeen, vaikka sopimuksista olisikin päästy yhteisymmärrykseen. Miesten kertomuksista esille nousevat usein lasten ja isän tapaamisten ja muun yhteydenpidon toistuva rajoittaminen, kontrollointi ja estäminen monin eri keinoin.

”Rajoitti puhelut lapsen kanssa kahteen puheluun kuukaudessa. Ei antanut soittaa, jos kaksi kertaa oli käytetty.”

”Ei antanut välillä ollenkaan puhua lapsen kanssa puhelimesta.”

”Lapsen tapaamisoikeus ei ole aina toteutunut sovitusti.”

”Pitkiä aikoja etten saanut tavata, syyt vaihtelivat, niitä käytettiin osana huoltajuuskiistaa.”

Tapaamisten toteutumista hankaloitettiin muun muassa keksimällä yhteistä hauskaa tekemistä lapsen kanssa isän tapaamisaikojen päälle. Näissä tapauksissa isä saatettiin hankalaan tilanteeseen, jossa hän tapaamisista kiinni pitämällä estäisi lapselle luvattuja mukavia asioita toteutumasta ja joutuisi huonoon valoon lapsen silmissä.

”Lapselle ehdotettiin hauskoja aktiviteettejä isäviikonlopuille ja sanottiin, ettei lapsi halua tulla.”

”Hän vei lapsia muualle, kun piti tavata, järjesti 'parempia' tarjouksia kun olin sopinut yhteisiä tekemisiä, kieltäytyi sopimasta yhtään mitään.”

Miehille toiminta näyttäytyi vallankäyttönä, jossa heidän mahdollisuuksiaan lapsen tapaamiseen rajoitettiin mielivaltaisesti. Keskeisenä elementtinä miesten vieraannuttamista koskevissa tarinoissa oli, että he saivat itse tiedon lapsen tapaamista rajoittavista seikoista viime hetkellä ja he joutuisivat huonoon valoon yrittämällä pitää kiinni lapsen tapaamista koskevista sopimuksista.

”Estetään tapaamisia omilla keksityillä juhlilla tai menoilla, jotka osuvat aina minun viikonlopuilleni.”

”Sovittuja yhteydenottoja mm. iltasadun soittamiseksi jää toistuvasti pois siksi, että perheen suunnitelmat ovat yllättäen muuttuneet juuri siten, että ne menevät päällekkäin esimerkiksi suunnitellun iltasatuhetken kanssa.”

” Sopi menoja lapsille ajalle, jolloin meillä pitäisi olla yhteistä aikaa ja ilmoittaa ne lapsille ennen, kuin kertoo minulle.”

Tapaamisten ja yhteydenpidon rajoittaminen ulotettiin myös isän lähipiiriin, lasten isovanhempiin ja muuhun sukuun. Lapselle läheisiä aikuisia saatettiin parjata, tai heidän tapaamistaan saatettiin yrittää estää. Näissä tapauksissa vieraannuttaminen ei siis koskenut vain isää, vaan myös muita aikuisia.

” Yritti alussa viedä lasta omille vanhemmilleen, vaikka sovittiin että haen lapsen itselleni.”

” Valheellisen tiedon levittämistä ja estetty tapaamasta, myös määrätty ketä saa tavata minun seurassani. Kaikki lasten suhteet minuun ja sukulaisiini ex pyrki minimoimaan ja tapaamisoikeudesta käytiin kovaa vääntöä.”

” (Lasten) Äiti haukkui kummivanhempia ja yritti estää meitä menemästä tapaamaan heitä.”

” Minun isovanhempani olivat huonoja ja äidin puolen isovanhemmat hyviä.”

Henkiseen väkivaltaan ja vieraannuttamiseen saattoi liittyä myös esimerkiksi isän uuden kumppanin mustamaalamista ja määräyksiä siitä, ketä lapsi saa isän kanssa tavata. Näissä tapauksissa osa miehistä katsoi, että lapsi otettiin välineeksi, jolla entinen puoliso yritti haitata miehen uusien parisuhteiden muodostumista tai onnistumista.

” Äiti alkoi puhua valheita ja ilkeitä asioita, kun isä alkoi seurustella uuden naisen kanssa. Lapset saivat aivan väärän kuvan mustasukkaiselta katkeralta äidiltä.”

” Lasten kuullen on myös mollattu uusia parisuhteitani.”

Joissain kertomuksissa ilmeni myös toisen vanhemman haluttomuus neuvotella tapaamisista tai niiden uudelleen järjestelyistä. Miehillä tämä näyttäytyy yksinkertaisimmillaan joustamattomuutena, vaikeimmillaan silkkana kieltäytymisenä lasta koskevien asioiden sopimisesta tai sovitun toteuttamisesta.

” Eksä on eron aikaan lukuisia kertoja uhannut valehdella oikeudessa jos lähden asioista tappelamaan. Hän on uhkaillut että vihjaa minun käyttäneen lapsia hyväkseen.”

” Äiti on johdonmukaisesti kieltäytynyt sopimasta lasten vuoroasumisesta, tapaamisista tai edes puheluista.”

” Kun yritin tarjoutua näkemään lasta useammin tai soittamaan tälle puheluita arjen keskellä, tämä torjuttiin äidin puolelta.”

” Ei anna tavata lapsia niin usein kun haluan, teen reissuhommia ulkomaille ja kun olen kotona lapset voisivat olla kanssani mutta se ei käy, ex päättänyt parilliset vko loput lapset minulla, lakimiehet vääntävät juuri asiasta.”

Lasten koulunkäyntiin, terveydentilaan, harrastuksiin tai muihin tärkeisiin asioihin liittyvää tietoa ei ole isälle kerrottu, ja samalla on annettu ymmärtää, etteivät asiat isää kiinnosta. Tätä tiedonkulun estämistä voitiin käyttää myös isän kehnouden ja piittaamattomuuden osoittamiseen.

” Lääkäriajoista tms. ei kerrottu ja sanottiin, etten halua tulla paikalle.”

” Koulusta tuli puhelu, että vaihtavatko lapset koulua, kun puhuvat sellaista.”

” Yhteydenpitoa on estetty, tapaamisia peruttu, lasten tärkeistä asioista ei kerrota.”

” Sulki ulos kaikesta toiminnasta. Edelleen jatkuu, yli viisi vuotta eron jälkeen. Ei kerro mitään, mitä tapahtuu. Kahdet hautajaisetkin oli kevään mittaan, minullekin tuttuja sukulaisiaan, kuulin lapsilta jälkikäteen.”

Useissa vastauksissa esiintyi isästä pahan puhuminen lapsille ja heidän manipulointinsa isää vastaan. Vieraannuttava vanhempi on voinut puhua lapselle negatiivisia ja valheellisia asioita toisesta vanhemmasta sekä uskotella, että hän itse on parempi vanhempi.

” Äiti yrittää tehdä itsestään paremman lasten silmissä ja väheksyy minua. Esimerkiksi, että äidin kanssa saa valvoa myöhään ja äiti ihmettelee lapsellisesti ääneen, että miksi isällä ei saa.”

” Kertomalla pikkulapsillemme, että isä on heidät hylännyt.”

” Äiti puhuu lapsille pahaa isästä ja nimittelee.”

Vieraannuttamiskertomuksissa nousi esiin, kuinka vieraannuttava vanhempi koettaa kääntää lapsia pelkäämään toista vanhempaa tai pitämään tätä kyvyttömänä vanhemmuuteen. Tällainen toiminta voisi onnistuessaan johtaa siihen, että vieraannutettu lapsi itse alkaisi vältellä kohtaamisia.

” Manipuloimalla lasta, että isä on sairas/hullu.”

” Lasten äiti on vaikeuttanut asioita monella tavalla mm. kylvämällä lapseen epäilyksiä kyvystäni hoitaa asioita, olla luotettava aikuinen ja syyttänyt minua epäluotettavaksi lapselle.”

” Puhumalla pahaa minusta lapsille. Se selvisi, kun lapset kertoivat niistä ja kyselivät, onko asiat totta.”

” Lapset asuvat 100% minun luonani, mutta ex tekee lasuja ja mielistelee lapsia ja moittii minua heille. Lähettelee lapsille 'todisteita' sitä miten 'isä on pettänyt äitiä.' ”

” Lapsi alkoi kertomaan tullessaan, että lapsuuden koti - 'tää ei ole mun koti' - 'et ole hyvä isä.' ”

Perusteettomien, valheellisten asioiden kertominen on voitu ulottaa äidin lähipiiriin ja molempien vanhempien sukuihin. Miesten tarinoista ei käy ilmi, onko lähipiiri voinut osallistua vieraannuttamiseen tietoisesti vai harhaanjohtettuina.

” Exän sisarukset osallistuivat tähän (vieraannuttamiseen) myös.”

” Exän äiti ja uusi puoliso uhkailivat, etten näe lapsia. Exän isä soitti ja uhkaili kuristaa. Yhdessä he kaikki kolme yrittivät alistaa mua omassa kotonani.”

” Valehtelu viranomaisille. Jouduin jopa poliisitutkintaan, joka raukesi alkuunsa, kun mitään näyttöä ei löytynyt.”

” Valhein ja kaikenlaisin huolin ja väittein lastensuojelun turvin ja tukemana.”

Myös viranomaisia on hyödynnetty vieraannuttamisen välineenä. Viranomaisista mainituksi tulevat terveydenhuolto, poliisi, sosiaalitoimi ja erityisesti lastensuojelu. Kaikkia näitä viranomaisia ja heillä uhkailuaan on miesten kertoman mukaan käytetty isän ja lapsen suhteen heikentämiseen. Miehet kertovat perättömien ilmoitusten tuottaneen heille suuret määrät huolta, epävarmuutta sekä erilaisia psykosomaattisia oireita. Lisäksi miehet ovat voineet joutua käyttämään asioiden selvittämiseen paljon aikaa ja rahaa.

” 2,5 vuoden aikana 25 aiheetonta Lasu-ilmoitusta.”

” Tehty perättömiä lasu ilmoituksia, sossu teki yllätyskäyntejä n. 6x luokseni, jonka jälkeen totesi, että lapsilla on hyvä olla mun luona, eikä ole mitään ongelmaa.”

” Äiti on uhannut valehdella viranomaisille minun olevan väkivaltainen häntä kohtaan, tai käyttävän väkivaltaa lapsiani kohtaan.”

Isän vanhemmuus on jopa kielletty tai sitä on vähätelty. Lapsille on voitu kertoa, ettei isä olekaan enää heidän isänsä. Lapsille oli myös saatettu kertoa, että äidin uusi kumppani onkin lasten uusi isä.

” Lasten äiti sanoi lapsille, etten ole enää heidän isänsä. Ennen oikeuden päätöstä oli pitkä, noin puolen vuoden kausi, jolloin lasten äiti esti tapaamiseni lasteni kanssa.”

” Lapsille on kerrottu, että uusi puoliso on uusi isi.”

Vieraannuttaa voi myös muuttamalla mahdollisimman kauas kertomatta siitä toiselle vanhemmalle etukäteen. Tämän keinon käyttäminen on toimivaa, sillä keinoja muuttojen estämiseen ei juuri ole, ei isällä eikä viranomaisilla. Fyysinen etäisyys myös eristää lapsen toisesta vanhemmastaan tehokkaasti. Osa miehistä kertoo kuitenkin pitäneensä aktiivisesti yhteyttä lapsiinsa pitkistä matkustusajoista huolimatta.

” Eksä vei lapset kahdesti kertomatta uutta osoitettaan tai mitään muutakaan.”

” Muuttaa asuinpaikkaa ja koulua aivan miten haluaa, minulta kysymättä, vaikka yhteishuoltajuus. Kukaan viranomainen ei puutu.”

” Lapset vietiin toiselle puolelle Suomea ja yhteys lapsiin katkaistiin kokonaan.”

” Äiti puhuu lapsille pahaa isästä ja nimittelee. Äidin huvimuutto toiseen kaupunkiin. Tapaamisviikonloppuina lapset joutuvat matkustamaan yhteensä n. viisi tuntia nähdäkseen isää. Tämä johtanut siihen, että tapaamiset eivät aina toteudu, koska matkustaminen stressaavaa.”

Eräs keino, jota vieraannuttamiseen kerrottiin käytetyn, olivat oikeudenkäynnit ja rikossyytteet. Vastaajamiehet eivät oikeusprosessien aikana voineet tavata lapsiaan sopimusten mukaisesti. Tätä tilannetta vaikeutti, että syytöksiä ja oikeudenkäyntejä saatettiin ketjuttaa. Miehillä tämä oli paitsi henkisesti, myös ajankäytöllisesti ja taloudellisesti valtava taakka. Isyyden eteen jouduttiin tekemään vuosia työtä, opiskelemaan oikeusjärjestelmän toimintaa ja käyttämään jopa kymmeniätuhansia euroja. Kaikilta miehiltä ei löydy tällaiseen voimavaroja, mistä syystä vieraannuttaminen tällä tavalla usein onnistuukin.

” Ex-puoliso teki lapsista pelinappulat ja käytti lain suomia keinoja haastaa minut oikeuteen tapaamisoikeuden muutoksista ja näen että asian päällimmäinen tarkoitus oli rankaista minua taloudellisesti, siinä hän kieltämättä onnistui. En itse olisi halunnut koskaan palkata asianajajaa, nyt jouduin maksamaan niistä palveluista 10ke, toki useassa eri otteessa. Jännitän ja kerään jo rahaa ensi kesää varten, jolloin seuraava haaste on odotettavissa.”

” EX- avopuoliso hallitsi viranomaisten käsittelyn ja 'keräsi' koko tyttäremme lapsuuden ajan 'todistusaineistoa' aina seuraavaan ja seuraavaan oikeudenkäsittelyyn. (...) EX-avopuolison jatkuva minun mitätöinti, harrastusvalmentajien, opettajien manipulointi vei voimia. Kävin myös K&P-neuvolassa, mutta vieraannuttaminen oli vielä todella vähän tunnistettu asia.”

Mitä uudistusehdotuksia miehillä on?

Miehiltä kysyttiin, miten miesten eroauttamista Suomessa tulisi heidän mielestään kehittää. Avoimeen kysymykseen vastauksen kirjoitti 330 miestä. Näistä 298 jätti vastauksen, jossa oli sisältöä, 32 taas totesi, etteivät osaa sanoa.

Kehittämistarpeita osoitetaan sekä epävirallista että virallista tukea tarjoavia kohtaan. Epävirallinen tuki tarkoittaa tässä selvityksessä vertaistukea (läheisten tuki, yksilötuki, ryhmät) ja virallinen tuki ammatikseen sosiaalista tukea antavia tahoja.

Kehittämissuhteet pohjautuvat ymmärrettävästi usein siihen kokemukseen, millaista apua vastaajat olivat saaneet tai mistä he olivat kokeneet jääneensä paitsi. Kommenteissa näkyy myös, miten vastaajat olivat kokeneet tullessa kohdatuksi miehinä ja isinä esimerkiksi perheoikeudellisissa palveluissa. Kokemustensa perusteella vastaajat nostivat esiin keskeisenä kehittämiskohteenä sen, että miehiä ei huomioida auttamispalveluissa tai heitä vähätellään ja sivuutetaan avunhakijoina sukupuolensa perusteella. Tasa-arvoon, yhdenvertaiseen kohteluun liittyviä kommentteja oli eniten: noin 60 kirjoitusta käsitteli tätä teemaa jollakin tavalla. Toiseksi eniten (52) miehiltä saatiin ehdotuksia liittyen vertaistuen tarpeeseen eroauttamisessa. Raportissa nostetaan vähäisemmässä määrin esiin muitakin muutosehdotuksia, joita ehdotti noin 20 miestä.

TASAVEROINEN KOHTAAMINEN

”Isää ja äitiä tulisi kohdella tasa-arvoisesti vanhempina.”

”Viranomaisten tulisi uskoa myös isää, ja kohdella eronneita tasapuolisesti.”

Miesten keskeisin muutosehdotus oli, että isä ja äitejä tulisi erotilanteessa käsitellä tasaveroisina vanhempina. Toiveen takana olivat miesten kokemukset siitä, kuinka naiset ja äitiys oli eroprosessissa asetettu etusijalle. Miehet kokivat, ettei heidän mielipiteitään vanhempana ollut huomioitu eron aikana tai sen jälkeen viranomaisten tai muiden auttajien puolelta riittävästi.

”Pienten lasten vanhempien kohtelu erotilanteessa pitäisi olla oikeudenmukaista ja tasapuolista.”

Miehet halusivat tasa-arvovaatimustensa tueksi kertoa epäkohdista, joihin tasaveroinen kohtelu olisi auttanut. Keskeistä kertomuksissa oli, että miesten osaamista ja mielipiteitä ei ollut otettu huomioon. Vastaajamiehet eivät löytäneet tällaiselle toiminnalle muita selityksiä kuin puolueellisuuden. Osa kertoi jopa jättäneensä muun avun hakematta.

”Täysin selväksi tuli että lasten äiti olisi saanut sanella aivan täysin ehdot eron jälkeen lapsien osalta, ilman että minulta edes kysyttiin sitä ennen minkä verran olen lasten kanssa ollut. Olen ollut heidän syntymästään lähtien todella paljon lasteni kanssa, joka teki tämän todella loukkaavaksi ja epäoikeudenmukaiseksi tilanteeksi.”

Miesten kokemus oli, että epätasa-arvoinen kohtelu eropalveluissa oli myös heidän lastensa edun vastaista. Miehet kokivat myös, että heillä on itsellään tietoa lastensa tilanteesta ja arjesta, mutta tätä tietoa ei haluttu erossa kuulla.

”Tuetaan molempia vanhempia, jotta lapsille olisi mahdollisimman hyvä olla eron keskellä.”

”Ymmärrettäisiin, että miehet tarvitsevat samanlaista tukea kuin naisetkin. Tasa-arvo ei toteudu erossa, joten siinä on paljon tehtävää.”

Oman alalajinsa miesten esittämien tasavertaisen kohtamisen edistämisen keinoissa muodostivat lainsäädännön ja oikeusturvan uudistukset. Suurin osa ehdotuksista jäi yleisluonteisiksi, mutta pyrkimyksenä niissä oli turvata isien asemaa erossa ja eronjälkeistä vanhemmuutta.

”Ensinnäkin pitäis saada joku järki noihin tukiasioihin, että lähivanhempi ei olisi aina se ainut esim. asumistuen saaja, kun monesti lapsilla kaksi kotia ja lähivanhempi saa vain tuet, vaikka lapset saman verran molemmilla.”

Miesten lakimuutosehdotuksissa nousi esiin kaksi päälinjaa: ensinnäkin vanhempien tulisi olla yhtäläisessä asemassa suhteessa lapseensa. Tästä esimerkkinä olivat huoltajien yhtäläiset oikeudet tietoon ja tukeen sekä eron jälkeisen arjen tasaveroinen toteuttaminen. Toiseksi vieraannuttamisen sekä huoltokiusaamisen tulisi olla rangaistavaa.

”Lähivanhemmalla ja etävanhemmalla (usein isä) ei ole yhtäläiset oikeudet; esim. ilmainen oikeusapu, lapsilisät, yh-avustus...”).

Useimmat miehet korostivat kertomuksissaan, että olivat joutuneet puolustamaan isyyttään jopa pitkien oikeusprosessien läpi, vaikka lapsen äidillä oli vakavia ongelmia mielenterveytensä tai päihteidenkäyttönsä kanssa. Ehdotukset liittyivät miesten kokemuksiin viranomaisten toimien hitaudesta ja epäreiluudesta sekä puolison vieraannuttamisesta ja huoltokiusaamisesta. Näiden kokemusten vuoksi miehet katsoivat, että molempien vanhempien tulisi olla neuvotteluissa ja oikeustoimien aikana tasaveroisessa asemassa, myös taloudellisesti.

» Vieraannuttaminen täytyisi saada rangaistavaksi teoksi tässä maassa, koska se on pahoinpitelyä ja omien lasten käyttämistä koston ja vihan välineenä.”

» Etävanhemman oikeusturva lähivanhempaan nähden on olematon ja mahdollistaa huoltokiusaamisen, kuten osaltani tapahtui. Sossujen vastaus on aina: koittakaa aikuiset ihmiset sopia.”

Eräs lain osalta esitetty muutosehdotus oli, että viranomaiset valvoisivat lain täytäntöönpanoa. Miehet perustelivat tätä tarvetta sillä, ettei tehtyjen sopimusten tai oikeuden määräysten rikkomisesta käytännössä tullut rangaistuksia. Miehille tämä saattoi näyttäytyä esimerkiksi niin, etteivät he päässeet tapaamaan lapsiaan, vaikka niin oli sovittu. Rangaistusten puute teki asioista sopimisen vaikeaksi, koska jos toinen sopijaosapuoli ei aikonut noudattaa sopimuksia, asialle ei voinut tehdä mitään.

» Lainsäädäntö jos olisi kunnossa sekä tasapuolinen ja viranomaiset noudattaisivat sitä, ei niin paljon tukea tarvittaisi ylipäätään.”

Miesten kokemukset epätasa-arvosta näkyivät osalla heistä asenteissa, joita heillä oli auttamistahoja kohtaan. Epätasa-arvoisen kohtelun kokemukset saivat heidät epäilemään myös muita toimijoita, mikä ei helpottanut heidän avunhakemistaan. Silti ehdotuksillaan he pyrkivät parantamaan auttamisjärjestelmien toimivuutta.

» Naisten tekemä kotiväkivalta ja kaltoinkohtelu paremmin syyniin. Olosuhdeselvitys heti kehiin. turvakotiin paremmat kriteerit esim. valehtelun selvittämiseksi - sosiaalijärjestelmä ja turvakoti on myös suunnitelmallisen manipuloinnin työkalu.”

VERTAISUUDEN HYÖDYNTÄMINEN

» Ehdottomasti vertaistukipalveluita, missä asioista puhutaan avoimesti. Ero ei ole välttämättä epäonnistuminen, ei ainakaan pelkästään miehen epäonnistuminen. Lisäksi ehdottomasti miesten, isien oikeuksien esiintuomiseen tarvitaan tukea!”

Vertaistuen merkitys, sekä yksilö- että ryhmämuotoinen, nostettiin usein esille. Miesten kuvauksissa vertaistuen tulisi olla sekä samoja asioita kokeneiden kesken tapahtuvaa että mahdollisimman hyvin saavutettavissa erokriisissä olevalle miehelle.

» Itse pidin kovasti vertaistuesta, mutta en esim. täällä alueellani en ole törmännyt muuhun kuin Miessakkien järjestämään ryhmään. (...) Minusta miehet tarvitsevat tukea toisilta miehiltä.”

» Vertaisiryhmiä. Rohkaista miehiäkin puhumaan. Miesten tulisi uskaltaa antaa rohkeasti kertoa mitä tuntevat eron hetkellä. Yhdenkään

hengen menettäminen ei ole hyvä asia, vaikka tuo henkilö varmaan tuolla hetkellä sitä paljon toivookin ja näkee ainoana vaihtoehtona. Jollain tavalla pitäisi varmaan tuoda esille jottei esim. itkeminen ole paha asia ei heikkoutta.”

Vastaajamiehet saattoivat arvioida, että tunteiden osoittaminen ja niistä puhuminen muille miehille olisi erokriisissä helpompaa. Eron hetkellä miehet ovat syvässä kriisissä, jota vertaisuudella saavutettu avoimuus auttaisi käsittelemään. Kun tunteita ja muistoja saataisiin käsiteltyä, voitaisiin välttyä ylilyönneiltä, joita erokriisi muuten saattaisi aiheuttaa.

» Siinä, että eron kriisivaiheen tullessa päälle olisi vertaistukiryhmä käytössä siten, että se saattaisi koko eroprosessin lävitse koko eroprosessin ajan ja jatkuisi sen jälkeen jälleenrakennusprosessia tukevana vertaistukiryhmänä. Lyhytaikaisesta ensiavusta ei ole kokonaisuutta palvelevaa pitkän aikavälin hyötyä siinä määrin kuin koko eroprosessin kestävästä 'saattopalvelusta' olisi.”

Miesten useimmin ehdottama vertaistuen muoto ovat vertaistukiryhmät. Kuvauksissa miehet toivoivat ryhmiä, joissa oltaisiin eroprosessin samassa vaiheessa. Tämä auttaisi osallistujia käsittelemään eroa ja sen jälkivaihtuksia yhteisessä rytmässä.

» Mahdollisuus järjestää vertaistukiryhmiä enemmän. Keskusteluapua tarvitaan paljon enemmän. Erilaiset ryhmäkeskustelut. Asioiden puhuminen avoimesti. Eli miehetkin kärsivät erosta yhtä lailla kuin naisetkin.”

» Vertaistuki, kokemusasiantuntija tai joku muu, joka on kokenut vastaavaa. Aihetta on vaikea purkaa ihmisille, jotka eivät ole läpikäyneet samoja asioita ja moni asioista saattaa järkyttää kuulijaa. Tunteiden hallinta on tärkeää, sekä oman minäkuvan uudelleen rakentaminen, joka monesti pirstoutuu pitkässä ja/tai raskaassa erossa.”

Miehet saattoivat korostaa myös henkilökohtaisen vertaistuen merkitystä erokriisin käsittelyssä. Osa miehistä saattoi kokea yksilöauttamisen lähestyttävämmäksi auttamistavaksi kuin ryhmään osallistumisen. Näissä ehdotuksissa miehet kertoivat, että olettavat auttajana saman kokeneen henkilön olevan helposti lähestyttävä ja tilanteen ymmärtävä. Tästä olisi hyötyä niin palveluun hakeutumisen kuin erokriisiin liittyvien tunteiden käsittelyssä.

» Henk.koht. vertaistuki tärkeää ja sitä saisi olla enemmän tarjolla. Entistä matalampi kynnyks päästä palveluiden pariin. Kriisissä oleva ei välttämättä jaksa itse tarttua annettuihin mahdollisuuksiin. Mukaan pyytäminen aktiivisemmin. Itse olisin valmis ryhtymään vertaisauttajaksi, kun oma elämä alkaa olla taas tasapainossa.”

”Miesten kuuluu ehdottomasti antaa eroapua toisille miehille, kukaan muu ei tajua miesten ajatusmaailmaa. Ja miehille pitää sanoa asiat suoraan. Vaikka se olisi tylyä, niin mitä nopeammin siitä kuvitelmasta pääsee eroon, että yksi ihminen voi pitää avioliiton kasassa, sitä parempi.”

Useat miehet korostivat, että halusivat apua juuri toisilta miehiltä. Tämän koettiin olevan tärkeää erityisesti erokriisissä, jossa on selviä sukupuolittuneita piirteitä. Miesten on vastaajien mukaan tällaisessa tilanteessa helpompi ottaa tukea vastaan muilta miehiltä. Asiaa pohjineiden vastaajien arvioiden mukaan miesten keskinäinen vertaisuus olisi heille tärkeää niin vapaaehtoisten kuin ammattilaistenkin kohdalta.

Yksittäiset miehet toki myös esittivät, että naisten mielipiteiden kuuleminen eroryhmissä tai auttajien puolelta voi lisätä keskustelun ja ajattelun monipuolisuutta. Nämä mielipiteet jäivät kuitenkin selvään vähemmistöön aineistossa.

”Miehiä enemmän vertaistueksi.”

”Välillä tuntuu, että mies on se paha ja se joka ei ymmärrä lapsistaan mitään tai ei välitä lapsistaan. Erossa aito taas-arvo ei tunnu toteutuvan. Toivoisin enemmän miehiä eri instansseihin auttamaan miehiä.”

Osassa ehdotuksista todettiin suoraan, että miehet ovat erotilanteessa muille miehille luotettavampia tukijoita kuin naiset. Käsitystä perusteltiin sillä, että naiset eivät ole toimineet erotilanteissa miehiä huomioivasti tai tasa-arvoa tukevasti.

”Pitäisi olla miespuolisia kuuntelijoita. Kaikki naispuoliset kuuntelijat olivat naisen puolella ja yrittivät kysymyksillä syyllistää miehen.”

”Viranomaiset ovat kaikki naisia. Miehille tarvittaisiin oma palvelu, jossa erityisesti isyyteen ja huoltajuuteen liittyviä kysymyksiä voisi käydä läpi miesten näkökulmasta.”

Miehet arvioivat, että juuri miehille suunnatut palvelut olisivat heille olennaisia. Näiden palveluiden tarvetta saatettiin perustella joko omilla positiivisilla kokemuksilla tällaisista palveluista tai negatiivisilla kokemuksilla muista palveluista, josta syystä tällaiset palvelut saattoivat vaikuttaa vastaajalle luotettavammilta.

”Pitäisi olla joku palvelunumero, joka olisi vain miehille.”

”Selkeä oma auttamiskanava miehille tueksi erotilanteessa. Myöskin markkinointia näkyvämmäksi, että tietää mistä voi hakea tukea/apua eron jälkeen.”

MONIPUOLINEN JA PITKÄAIKAINEN SOSIAALINEN TUKI

”Kun menettää koko elämänsä, avun olisi hyvä olla joka elämänalueelle.”

”Apu eronjälkeisen elämän rakentamiseen.”

Eron jälkeen on selvittävänä henkilökohtainen psyykinen erokriisi ja vanhempana keskinäisen yhteistyön ja vanhemmuuden kriisi. Kriisi ei ole vain henkinen. Samaan aikaan kun miehen täytyy yrittää selvittää emotionaalista kriisistä ja yksin jäämisestä, hänen täytyy yrittää selvittää muun muassa ositukseen, asumiseen ja elatukseen liittyviä kokonaisuuksia toimia itselleen ehkä tuntemattoman sosiaalipalvelujärjestelmän kanssa ja olla menettämättä malttiaan tai toivoaan eri ammattinimikkeiden ja palvelumuotojen viidakossa. Samaan aikaan hänen pitäisi rakentaa itselleen ja mahdollisille lapsilleen toimiva uusi arki puitteineen. Kuten avun tarvetta koskevasta osiosta saatoimme lukea, eron jälkeen voi apua tarvita useilla eri elämänalueilla samanaikaisesti.

”Jo ennen eroa pitäisi olla yleisesti saatavilla hyvin tietoa, eron hetkellä on vaikea ajatella realistisesti, tasapuolisesti ja pidemmällä tähtäimellä. Eron ensimmäiset hetket olivat ainakin itsellä ne ratkaisevimmat ja manipuloiva ihminen pystyy hyväsydämisesti käyttämään häikäilemättä hyväkseen, ja näitä on hankala jälkeen päin oikoa.”

”Miehille voisi olla automaattisesti tarjolla jonkinlainen apupaketti, jonka avulla vältetään yleisimmät eron ja huoltajuusasioiden sudenkuopat ja neuvotaan valmistautumaan naisten kehittelemään argumentaatioon huoltajuuskiistoissa.”

Vastauksista ilmenee hyvin koko sosiaalisen tuen kirjo: kirjoituksista nousevat niin tiedollisen, emotionaalisen, välineellisen kuin yhteisönkin tuen tarpeet. Tuen tarve on voinut miesten pohdintojen mukaan alkaa jo ennen avioeroa ja sitä tarvittaisiin erityisesti erokriisin pahimmilla hetkillä, mutta sen tulisi jatkua myös sen jälkeen.

Keskeisinä muutosehdotuksina miehet ehdottivat tiedon mahdollisimman hyvää saatavuutta ja keskitettyä tietopakettia erossa toimimisesta juuri miehille. Lisäksi he korostivat, että tuen tulisi jatkua kriisihetkien ylikin, vanhemmuutta tukien.

”Itse koin suurimmaksi ongelmaksi, että vaikka teknistä apua väkivaltaisen ex-puolison kuriin laittamiseen sinänsä sai (tai oikeammin siihen viranomaiset puuttuivat), sen jälkeen koko paketti jätettiin yksin vastuulleni. Kun jouduin yksin kokoviikkokaisiksi, olisin tarvinnut apua mm. vapaa-ajan järjestämiseen itselleni, mutta kukaan ei tarjonnut eikä opastanut. (...)”

Vinkkipankki siihen minne saada lapset välillä saadakseen omaa aikaa ja muihin käytännön kysymyksiin, tai vertaisryhmä, olisi tärkeä.”

MIEHIÄ KOHTAAVIEN PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN

”Miehille enemmän oikeutta... Vaikeaa, kun kaikki katsotaan naisen hyväksi erotilanteissa. Lastenvalvonnassa ja oikeastaan kaikessa lähdetään siitä, että äiti tulee ensin ja isä kaukana perässä.”

Kehittämiskohteiksi vastaajat nostivat yleisen palvelujärjestelmän kehittämisen, palvelujen saatavuuden parantamisen (myös jo ennen eroa), miehet huomioivan asiakastyön asenteen ja yhteistyön eri toimijoiden kesken. Suoria, henkilökohtaisia yhteydenottoja kaivattiin esimerkiksi työterveyden ja sosiaalitoimen taholta.

”Mielenterveyspalvelut ovat ylipäätään Suomessa hankalia saavuttaa etenkin kriisitilanteessa ja varsinaisen avun saaminen kestää niin kauan, että tilanne pahenee erittäin vakavaksi ennen alkeellisenkaan avun saamista.”

”Enemmän palveluita kohdentamaan parisuhteen ongelmien ratkaisemiseksi. Eroamiseen sai paljon apua, suhteen korjaamiseksi oli vain vähän ja ehkä hieman laadutonta apua tarjolla.”

Miehet kokivat, että palveluita oli liian vähän tarjolla. Palveluita tulisi olla enemmän ja ongelmista tulisi kysyä aktiivisesti jo olemassa olevissa palveluissa. Tällä saataisiin ongelmia esiin ja miehiä tuettua ennen ongelmien pahenemista.

”Palveluita tulisi olla saatavilla enemmän. Esim. työterveys voisi ottaa asioita puheeksi ja ohjata eteenpäin.”

”No ehkä saatavuus. Kaikkialla ei palveluita kovin hyvin.”

Miehet esittivät myös, että eron yhteydessä käsiteltäisiin erilaisia eroon liittyneitä kysymyksiä omina osinaan eroauttamista. Näissä ehdotuksissa miehen oma hyvinvointi, isyys ja uuden arjen rakentaminen nousivat esiin omina miesten mielestä erityishuomiota eroauttamisessa vaativina teemoina. Muuten ehdotukset jäivät yksittäisiksi ja voidaan ajatella, että vaikka kriisit kuten koettu väkivalta tai mielenterveyden haasteet liittyvätkin erokriisiin, ne voivat vaatia erillisiä palveluita.

”Esimerkit selviytymisestä olisivat tärkeitä kaiken muun lisäksi. Lisäksi lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden miesten olisi hyvä saada erityistä tukea, koska aihe on edelleen hyvin vähän puhuttu.”

”Enemmän palveluja miehille, jotka joutuvat näitä asioita käymään läpi. Vertaistukea, keskustelumahdollisuuksia jne.”

Miehet esittivät myös, että eri toimijoiden tulisi tehdä aktiivisempaa yhteistyötä erokriisissä olevien auttamiseksi. Miehet nostivat esimerkeissään esiin sen, kuinka työterveyden, viranomaisten ja auttamistyötä tekevien järjestöjen välistä kommunikaatiota ja asiakasohjausta tulisi lisätä. Tällöin miehet saisivat tarvitsemaansa tukea sitä parhaiten antavalta taholta.

”Perheneuvolatyössä tarjottava yhteys myös miesten tukea tarjoaviin yksiköihin tavallisen toiminnan ohessa - ei erillisenä / erikseen haettavana.”

”Nykyään puhutaan paljon nais erityisyydestä mutta tarvittaisiin isyyden ja 'mies erityisyyden' huomioimista. Miehenä ja isänä olemiseen ja liittyy paljon asioita, jotka vaikuttavat ajatteluun ja tekemiseen, osallisuuteen jne jne.”

Kaikessa palveluiden kehittämisessä kriittisimpänä muutostarpeena miehet näkivät miesten eroauttamisen erityispiirteiden huomioimisen ja isyyden kunnioittamisen. Ilman tätä asennemuutosta palveluita ei voida kehittää miehiä ja heidän vanhemmuuttaan tukevalla tavalla.

”Sosiaaliviranomaisten asenne pitää muuttua miehiä kohtaan.”

Universaaleja kaikille tarkoitettuja palveluita toivottiin kehitettävän niin, että niissä osattaisiin huomioida mieserityisiä auttamistarpeita. Samoin toivottiin jo olemassa oleviin palveluihin mieserityistä työtettä. Tällä saatettiin tarkoittaa miesten erityistarpeiden tai erotilanteiden mieserityisten piirteiden huomioimista.

”Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, esimerkiksi perheneuvolat ja lastenvalvojat voisivat ohjata erokriisissä olevia miehiä esimerkiksi Miessakkien toimintaan ja eroryhmiin. Eroryhmien markkinointiin tulisi panostaa.”

”Eron kokeneiden miesten auttamiseksi voisi kehittää sapluunaa, jota eri toimijat sitoutuisivat väljästi käyttämään. Vähän niinkuin Käypä hoito -suositus. Palvelut on aika kirjavia nyt ja tehdäänkö niistä oikeastaan mitään laadun tarkkailua? Ehkä auttaminen tehdään aika paljon naisnäkökulmasta ja puolueellisestikin.”

Universaalien auttamispalveluiden muutosehdotukset sisälsivät ehdotuksissa kohtaamisosaamisen parantamista ja miesten erotilanteiden ymmärtämisen lisäämistä. Tähän ehdotettiin keinoiksi muun muassa henkilökunnan koulutuksia ja mieserityisten työmallien kehittämistä.

”Työterveyslääkäreillä tulisi olla huomattavasti paremmat valmiudet kohdata eron kokenut mies. Heillä pitäisi olla muutakin sanottavaa kuin että koeta pärjätä. Muutama oikea sana voi pelastaa miehen itsemurhalta. ’Koeta pärjätä’ eivät ole noita oikeita sanoja.”

MATALAN KYNNYKSEN PALVELUT

» Enemmän helposti saavutettavaa matalan kynnyksen keskustelua.*»*

» Apua pitäisi saada matalalla kynnyksellä heti, eikä aikaa kolmen viikon päähän.*»*

Useissa vastauksissa toivottiin matalan kynnyksen palveluja. Siinä missä miehet olivat kritiikissään korostaneet, että miesten avun saamisen kynnykset olivat liian korkeita, he muutosehdotuksissaan korostivat helposti saavutettavien palveluiden olennaisuutta.

» Vertaistuki sekä kasvotusten, että netissä. Matalankynnyksen keskustelupalveluita.*»*

» Matalalla kynnyksellä apua tarjolle. Uskonnollisesti sitoutumatonta. Vertaistukiryhmä ja keskustelu muiden vastaavassa tilanteessa olevien tai kokeneitten kanssa olisi jees.*»*

Miesten kertomuksissa matala kynnys tarkoitti niin asiakkaaksi pääsemisen esteiden vähäisyyttä, nopeaa asiakkaaksi pääsyä, anonyymien asiakkuuden mahdollisuutta, palvelun sitoutumattomuutta viranomaispalveluihin, hyvää tiedottamista palvelusta, kynnysten laskemista vertaisuuden keinoin kuin myös avun halpaa hintaa, joissain ehdotuksissa jopa ilmaisuutta.

» Ilmaisia matalankynnyksen paikkoja, johon mies voi soittaa ja käydä juttelemassa. Exän pettäminen nosti minussa vihantunteita, joita oli vaikea käsitellä. Olin eron jälkeen kännissä puhelimitse exääni kohtaan todella asiaton (henkistä väkivaltaa ja uhkailua). Tosin niin oli hänkin minua kohtaan. Kaksi vuotta eron jälkeen me molemmat lopetimme sen.*»*

Ensimmäisenä haasteena eropalveluissa koettiin niistä tiedottaminen: miten avuntarvitsijat ja auttajat saadaan löytämään toisensa paremmin? Yleisesti tietoa eroauttamispalveluista ja eroamisesta kaivattiin lisää. Toivottiin, että jo erohakemusta jätettäessä saisi informaatiota palvelujen tarjoajista.

» Enemmän tietoa aiheesta. Itse ystäviltä kuulin, että voi hakea myös ammattiapua, en olisi itse osannut hakea.*»*

» Tiedotusta tukipalveluista ei ole koskaan liikaa.*»*

Kehittämisehdotuksena miehille tiedottamisessa nostettiin esiin auttamispalveluiden parempi näkyvyys ja tunnettavuus. Suurin osa eron kokeneista miehistä ei ole tietoisia omista mahdollisista avunsaannin väylistään. Ongelma koskee niin julkisen puolen toimijoita, kolmannen sektorin järjestöauttamista kuin kaupallisia auttamispalveluitakin.

» Oletan, että tukea on, mutta että tiedotus toimisi niin, että miehet löytäisivät apua.*»*

» Itse en ole ikinä törmännyt yhteenkään kanavaan miesten eroauttamisessa, eli varmasti vaihtoehtojen näkyvyys ja tunnettuus olisi ensimmäinen asia.*»*

» Miesten voi olla vaikea puhua ja ilmaista tunteitaan. Jokin systeemi pitäisi olla, että esim. kun erohakemus jätetään niin esim. viranomaistaho (maistraatti?) lähettäisi tietoa mistä apua saa erotilanteessa. Voi olla aika kädetön olo ja ei välttämättä itse osaa eikä jaksa hakea apua ahdistukseen.*»*

Miesten kehittämisehdotuksissa muutoksen keskiössä on eroauttajien toiminta. Näiden tulisi laskea palveluiden kynnystä, muuttaa asenteitaan ja ottaa eroja koskevassa tiedotuksessa miehet huomioon. Miesten on vaikea hakeutua palveluihin ja puhua ongelmistaan, jos heitä ei ole huomioitu palvelujen piirissä, tai heidän asiakkuutensa on tehty jopa mahdottomaksi tuottamalla vain naisille suunnattuja palveluita.

» Suomessa edelleen vahvasti ajatus, että eron hetkellä pitää pärjätä omillaan. Ehkä avun saamiseen pitäisi vaan kynnystä madaltaa ja tarjota apua joka tilanteessa. Voisiko esim. viranomaisyhteistyötä lisätä siten, että kun vaikka tutkailee erohakemuksen jättämistä niin sinne saisi linkkejä tai ohjeita erotilanteessa. Voisi vaikka jonkun oppaan lähettää paluupostissa.*»*

MIEHEN OMA MUUTOS

Aineistossa miehet esittävät parannusehdotuksia palvelujen tuottajille, mutta myös miehille itselleen. Yleisen asenneilmapiirin muutosta toivottiin. Vastaajista osa korosti, että miesten tulee itse olla osa muutosta, jossa heidän omat taitonsa puolisoina ja erityisesti vanhempina saataisiin paremmin esiin ja arvostetuiksi.

» Ja kenties tarpeet on syvemmillä kuin vain eroauttamisessa: olisi tärkeää saada laajemminkin näkyviin se, että myös miesten on sallittua ja ok puhua tunteistaan ja kokemuksistaan. Parempaan päin on mentykin, mutta vielä on tekemistä.*»*

» Asennemuutos olisi paikallaan. Liian usein ajatellaan, että mies kyllä pärjää. Eraisät jätetään liian yksin koska yleinen konsensus on, että isät ovat ’vähäisempiä’ vanhempina.*»*

Vastaajat korostivat, että siinä missä palveluiden tulee muuttua, myös miesten itsensä tulee alkaa käyttää näitä palveluita ja kertoa omista ajatuksistaan. Miehet ovat jo pohtineet isyyteen ja avunhakemiseen liittyviä kysymyksiä, mutta yleinen puhekulttuuri ei ole vielä kehittynyt vastaamaan näihin ajatuksiin.

”Miehillä epäonnistumisen ja syyllisyyden tunne estää avautumasta omista tunteistaan. Aiemmin aiheesta on vaiettu mutta viime aikoina on tuotu esille erilaisissa sosiaalisissa medioissa myös miesten oireilu eron jälkeen. Ilmapiiri on muuttunut ja avautuu pikkuhiljaa.”

”Asiaa voisi tuoda enemmän ilmi. Siitä voisi enemmän puhua. Vaikeaaahan tuoda asiaa esille, kun kulttuuri on 'Suomalainen mies p***ele' eli ei kehdata puhua, ei myönnetä, ei luovuteta, ei valiteta ja itsessä ei ole mitään 'heikkouksia' eli jälleen hyvä, kun kehtaa edes terapeutilla käydä kun 'Mies on mies eikä mikään vikisiä.'”

”Otaa miesten henkinen tuska vakavemmin eikä vähätellä sitä, yleisesti purkaa niin kansan kuin esim. hoitohenkilöstön keskuudessa tuota miehen mitta -ajattelua.”

Vastaajat pohtivat erityisesti tapoja, joilla miehet reagoivat kriisitilanteisiin. Miehet voivat olla tottumattomia avun hakijoita. Yksin kestäminen, puhumisen välttely ja päihteiden käyttö koettiin mieskulttuurin osiksi, joilla miehet estävät itseään ja toisiaan hakemasta apua. Muutosehdotuksiksi esitettiin palveluiden ja miesten itsensä asennemuutoksien lisäksi palveluiden laajempaa saatavuutta ja markkinointia.

”Pitäisi pystyä ennemminkin muuttamaan asenneilmastoa, että miehet hakisivat helpommin apua, eivätkä vain pyrkisi pärjäämään yksinään.”

”Rohkaista hakemaan apua. Saada ymmärrykseen se, että mieskin saa olla heikko, hajoava, epävarma.”

”Kokemukseni mukaan miesten kynnys avun hakemiselle on suuri. Mieluummin puhutaan kavereille ja hukutetaan tuskaa alkoholiin. Keskiikäiset miehet, jotka eroavat pitkästä liitosta, jäävät helposti kokonaan yksin ja hiljalleen alkoholisoituvat tai tekevät itsemurhan. Naisten turva ja tukiverkosto on tehokkaampi. Ehkä nykyistä parempi tiedottaminen miehille tarjottavista palveluista ja sen ajatuksen markkinointi, ettei avun hakeminen ole heikkouden tai häviäjän merkki. Lisäksi päihteet eivät ratkaise mitään ongelmia. Ongelmien ratkaiseminen ryyppäämällä näyttää useilla seuraamillani foorumeilla olevan ratkaisu melkein kaikkeen.”

APUA UUDEN ARJEN RAKENTAMISEEN

Konkreettista, taloudellista ja aineellista apua sekä tukea arkisten asioiden hoitamiseen esitettiin keinoiksi vähentää miesten erokriisien negatiivista vaikutusta. Usein miesten erokriisi voi olla hyvin rankka ja jatkua pitkään. Sen aikana miesten toimintakyky voi väliaikaisesti heikentyä, mutta uuden arjen rakentamisen täytyisi silti alkaa - erityisesti miehillä, joilla on lapsia. Tämä olisi kohta, johon miehet suosittelisivat tukea suunnattavan.

”Kun menettää kyvyn toimia arjessa ja oman osallisuuden mihinkään samalla kun koko elämä muuttuu ja kaikki elämän perusasiat/ turvaa luoneet elämän palikat hajoavat paloiksi ja lakkaavat vain yhtäkkiä olemasta, voisi olla joku tuki mm. laskujen hoitamiseen, kodin hoitamiseen jopa kodista ulos lähtemiseen.”

”Miehille voisi myös suunnata väistöasumisen palveluita.”

Miehet korostivat, että tuen tulisi koskea niin arjen asioiden hoitamista kuin myös jaksamiseen liittyviä seikkoja. Miesten arjen hallintaan liittyvä tuen tarve johtuu eron aiheuttamasta stressistä ja uupumuksesta, jonka käsittelemisessä niin ammattilaisten kuin vertaistenkin tuki olisi hyödyllistä.

”Apua ihan arkisissa asioissa. Laskujen maksut yms.”

”Käytännössä pitäisi olla yleisesti selvillä erilaiset tukiryhmät yms, mahdollisesti jopa koulutettuja 'kohtaajia'. Eron jälkeen olisin tarvinnut ilmaista ja matalakynnyksistä puheapua, johon olisin päässyt heti. Sen jälkeen eroahdistuksen ja uupumuksen avuksi joku esimerkiksi kerran viikossa auttamaan siivouksessa yms - aivan alussa lapsen kanssa olo imi täysin kaikki mehut, kunnes siihen tottui.”

Miehet kokivat, että matalan kynnyksen palveluiden tulisi jatkua myös akuutin erokriisin jälkeen, sillä eron jälkeinen elämä ei löydä uomiaan heti, eikä mies palaudu kriisikokemuksestaan välittömästi. Auttamisessa tarvittaisiin siis kriisipalveluiden jälkeisiä matalan kynnyksen tukipalveluita, jotka olisivat miehille helposti lähestyttäviä. Erityisesti ehdotuksissa korostuivat isyyteen, lasten kasvattamiseen ja arjen hallintaan liittyvät tukitarpeet.

Ammattilaisten ja vapaaehtoisten näkemykset

Miehiä erokriisissä auttavat ammattilaiset (42 vastaajaa), sekä vapaaehtoiset (23 vastaajaa) kertoivat omista kokemuksistaan miesten kohtaamisessa. Eromiesten ja heitä kohdanneiden vastauksissa oli yhtäläisyyksiä, kuten arviot erokriisin laaja-alaisista seurauksista sekä miesten matalan kynnyksen eropalveluiden lisäämisen tarpeellisuudesta. Erot vastauksissa puolestaan näkyivät erilaisissa painotuksissa erokriisin luonteen kuvauksissa. Näkemyseroja voitaneen selittää sen kautta, millaisia erokriisejä vastaajamiehet ja ammattilaisten kohtamat miehet olivat läpikäyneet sekä ammattilaisten ja eromiesten erilaisilla tulkinnoilla tilanteista.

ERO JA SEN SEURAUKSET AMMATTILAISTEN MUKAAN

Vajaa puolet kyselyyn vastanneista ammattilaisista (48 %) toimi julkisella sektorilla, kunnan tai valtion työntekijänä. Vajaa kolmannes vastaajista (31 %) toimi ammattilaisina järjestöissä. Tämän lisäksi vastaajissa oli yksityisiä ammatinharjoittajia kuten terapeutteja sekä kirkon työntekijöitä.

Myös ammattilaisilta kysyttiin, mitkä ovat miesten erojen tärkeimmät syyt. Yleisin vastaus tässäkin ryhmässä oli "Haasteet vuorovaikutuksessa tai epäonnistuneet yritykset käsitellä ongelmia" (55 %). Noin puolet kyselyyn vastanneista miehistä (48 %) kertoi, että sama haaste oli tärkein syy erolle.

Muitakin sekä ammattilaisten että miesten yhteneviä näkemyksiä eron syille esiintyi: oma tai puolison uskottomuus (ammattilaiset 35 % / miehet 27 %), erilleen kasvaminen (31 % / 28 %), ja henkinen-, fyysinen-, taloudellinen- tai seksuaalinen väkivalta (20 % / 15 %).

Suurimpia eroavaisuuksia ammattilaisten ja miesten vastausten välillä eron tärkeimmistä syistä olivat perhedynamiikan muutos esikoisen synnyttyä tai ongelmat pienlapsivaiheessa (ammattilaiset 17 % / miehet 5 %), Seksuaalisuuden ongelmat tai tyytymättömyys seksielämään (11 % / 25 %), erilaiset arvot ja elämäntavat (13 % / 22 %), omien tai puolison arvojen muuttuminen (4 % / 15 %), riippuvuudet itsellä tai puolisoilla (13 % / 6 %) sekä päihteiden käyttö itsellä tai puolisoilla (17 % / 9 %). 11 prosenttia ammattilaisista ja 6 % miehistä ei osannut sanoa erolle syytä.

Sekä ammattilaisten että miesten vastauksissa yhteneviä näkemyksiä eron negatiivisista seuraamuksista olivat suru (ammattilaiset 59 % / miehet 68 %), ahdistuneisuus (59 % / 58 %), masentuneisuus (54 % / 48 %), viha (50 % / 41 %) sekä itsetunnon heikentyminen (43 % / 45 %).

Mielenkiintoinen eroavuus ammattilaisten ja miesten välillä eron negatiivisista seurauksista esiintyi, kun

kysyttiin eron vaikutusta isyyden toteutumiseen: kun 64 % ammattilaisista mainitsi sen negatiiviseksi seuraukseksi, miesten vastauksissa vain 24 % totesi saman.

Eroa ammattilaisten ja eromiesten vastauksissa voivat selittää osittain eron positiiviset pitkän aikavälin vaikutukset isyydelle. Miesten vastauksista käy ilmi, että ero oli saanut heidät olemaan erityisen aktiivisessa roolissa vanhempana. Ero oli myös vapauttanut heidät toteuttamaan isyyttään tavoilla, jotka eivät olleet liiton aikana mahdollisia, mutta jotka miehet katsoivat itselleen luonteviksi ja lapsen hyvinvointia edistäviksi. Tällaiset eron positiiviset vaikutukset toteutuivat pitkällä aikavälillä, kun apua taas oli haettu ja saatu lähinnä erokriisin aktiivisimmassa vaiheessa.

Ammattilaiset puolestaan keskittyivät vahvemmin kuvaamaan sitä vaihetta erossa, jossa miehet pelkäävät eron estävän isyyttään, tai tilanteita, joissa isyyden toteutuminen on estynyt. Kuvauksissa miehet eivät usein olleet päässeet eronsa käsittelyssä vielä eteenpäin ja saattoivat käyttäytyä niin itselleen kuin muillekin haitallisesti.

» Pelko siitä, että isänä/miehenä hän ei ole tasaveroinen/ ei tule kohdelluksi tasaveroisena suhteessa äidin/naisen tilanteeseen ja oikeuksiin."

» Arjen rutiinien järkkäminen, identiteetin hämärtymistä."

» Väkivaltaista ja vainoavaa käytöstä > rikostuomioita."

Vaikka ammattilaisten näkemys eron vaikutuksista vanhemmuuteen olikin usein synkkä, pitkän aikavälin muutoksia kuvanneet ammattilaiset näkevät miesten kanssa yhteneviä eron positiivisia seurauksia, kuten miehen vapautumisen epäterveestä parisuhteesta ja sen tavoista. Myös lapsen ja isän suhteelle voi tulla tilaa uudella tavalla ja isyys pääsee ikään kuin puhkeamaan kukkaan.

» Isyys vahvistuu, kun he joutuvat/pääsevät ottamaan lapsista kokonaisvaltaisen vastuun. Isät usein mainitsevat tämän eron hyväksi puoleksi. Myös suhde lapsiin vahvistuu."

» Suhde lapsiin voi syventyä, kun 'joutuu' keskittymään lapsiin ja on mahdollisuus toteuttaa vanhemmuuttaan ja isyyttään haluamallaan tavalla."

Ammattilaisten mielestä miehen elämään tulee eron myötä usein uusia asioita. Ja kun esimerkiksi kontrolloiva suhde päättyy ja erotilanne tavallaan voi pakottaa ensimmäistä kertaa avun piiriin, mies voi keskittyä omaan kasvuunsa ehkä ensimmäistä kertaa.

» Isyyden uudenlainen muodostuminen. Enemmän vastuuta vanhemmuudessa ja vähemmän sivustakatsojan roolia. Tämä toki silloin, kun ei vieraannuttamista/vaikeita eroksiistoja.”

Ammattilaisten vapaissa kommentteissa eron positiivisista vaikutuksista nousi esiin miehen oman toimijuuden vahvistuminen entisen - ainakin loppuvaiheessaan vaikean - parisuhteen paineiden hellittäessä eron jälkeisessä arjessa.

» Positiivinen seuraus on tullut siitä, että ensin on kohdannut ja käsitellyt asiat ja tutustunut itseensä ja sen kautta voimistunut. Alkuun se on vaatinut valtavasti ja tukeni on ollut tarpeen tässä.”

Kuten miesten kuvauksissa myös ammattilaisten kuvauksissa ero jakautuu selvästi alkavaan erokriisiin, vanhemmuuden järjestelyjä koskeviin mahdollisiin riitoihin ja uuden arjen rakentamiseen. Miesten kohdalla eron positiiviset vaikutukset pääsevät esiin näistä viimeisessä vaiheessa, jos aiemmat vaiheet on saatu selvitettyä.

» Helpotus, kun mahdollisesti pitkään jatkunut huono parisuhde ei enää kuormita.”

» Itsenäistymisen tunne, oma vastuu lapsista ja mahdollisuus omiin valintoihin. Itseen kohdistuneen väkivallan (psykkisen tai fyysisen) tunnistaminen.”

AMMATTILAISET JA EROAUTTAMINEN

Kun kysyttiin ammattilaisilta, kuinka hyvin miehille on tarjolla heidän tarvitsemiaan eroauttamispalveluita, 50 % vastasi, ettei niitä ole riittävästi. Saman riittämättömyyden totesi 67,6 % kyselyyn osallistuneet miehistä.

Lähes kolmasosa vastanneista ammattilaisista (30 %) oli sitä mieltä, että miesten kohtaaminen suomalaisissa eropalveluissa onnistuu hyvin tai melko hyvin. Miesten vastauksissa samaa mieltä oli vain 12 prosenttia. Vastaavasti ammattilaisista 47 % ja miehistä 56 % koki, ettei kohtaaminen onnistu riittävän hyvin.

» Lähtökohtana palveluissa on vanhempien tasavertaisuus ja kunkin perheen erityistarpeiden huomiointi.”

Kuinka tarjottu apu ja tuki sitten huomioi asiakkaiden tarpeet miehinä ja isinä? Ammattilaisista kaksi kolmasosaa (68 %) vastasi, että asiakkaiden tarpeet miehinä ja isinä tulevat huomioituiksi hyvin. Miehet kokivat asian puolestaan varsin eri tavalla: 24 % heistä koki, että tarpeet miehinä ja isinä tuli otetuksi riittävästi huomioon.

» Ehkä korostaisin vähemmän itse mieserityisiä tarpeita. Enemmänkin miehen tasavertaista kohtaamista. Usko miehen omiin kykyihin löytää ratkaisuja oman

hyvinvoinnin parantamiseen, aitoa kohtaamista. Vanhemmuuden tukeminen, omien oikeuksien näkyväksi tekeminen esim. erovanhemmuudessa. Viestintä ja yhteydenpito lapsiperheiden erotilanteissa molempiin vanhempiin.”

» Itse henkilökohtaisesti noudatan periaatetta siitä, että isä on lapselle yhtä arvokas vanhempi kuin äitikin ja pyrin rohkaisemaan miehiä pitämään kiinni oikeuksistaan ja lapsen oikeudesta molempiin vanhempiin. (Teen töitä lapsiperheiden parissa, joten lapsinäkökulma on omassa työssäni aina läsnä).”

Ammattilaisilta kysyttiin, miten mieserityiset tarpeet on työssä ja kohtaamisissa miesten kanssa otettu huomioon. Heidän vastauksissaan korostuvat tasa-arvoisuus molempia vanhempia kohtaan, kunkin perheen erityistilanne ja erityisesti lasten tarpeet erotilanteessa.

» Vanhempien kohtaaminen on lähtökohtaisesti tasa-arvoista. Miehille tarjotaan aina omaa erillistä tukea. Isyyden merkitystä korostetaan. Yksikössä nostetaan keskusteluun ja esiin yhteiskunnallisia epäkohtia liittyen epätasa-arvoiseen kohteluun.”

Ammattilaisten vastauksissa korostui universaalien kaikille tarkoitettujen palveluiden merkitys miestenkin eroauttamisessa. Ammattilaisvastaajista osa korosti tasaveroisen kohtaamisen merkitystä, osa taas pohti vastauksissaan tapoja, joilla miesten erityistarpeita oli kyetty kaikille tarkoitetuissa palveluissa huomioimaan. Mieserityisyys on vastausten mukaan usein huomioitu ottamalla mahdollisuuksien mukaan työpariksi miestyöntekijä, tapaamalla miestä erilliskäynnillä tai palveluohjauksella esimerkiksi työterveyteen, päihdepalveluihin ja miesten eropalveluihin (muun muassa eroryhmiin).

» Tasapuolisuus on työskentelyn lähtökohta. Psykoedukaatiota isän ja äidin erilaisuudesta vanhemmuudessa. Informaatiota miehille suunnatuista palveluista ja tarvittaessa jatkotyöskentelyohjaus miessakkien tmv. palveluihin matalalla kynnyksellä.”

» Teemme parityötä Miessakkien erotyöntekijän kanssa niissä tilanteissa, joissa miestyöntekijän läsnäolo tuntuu erityisen tarpeelliselta tai sitä on erityisesti toivottu esim. ohjaavan tahon suunnalta.”

» Miehiä kannustetaan aktiiviseen vanhemmuuteen, ilmaisemaan näkemyksiään ja huoliaan. Esitteitä on tarjolla erityisesti heille ja molemmille vanhemmille neutraalisti. Tietoa tarjotaan myös lapsen näkökulmasta. Naisten esityksiä saatetaan tarpeen mukaan hillitä, jos ne ovat häiritsevästi esillä. Annetaan aikaa ja pohtimismahdollisuuksia, tarjotaan kohdennettua vertais- ja erityispalvelua.”

AMMATTILAISTEN EHDOTUKSIA EROTYÖN KEHITTÄMISEKSI

Ammattilaisten vastauksissa toivottiin miesten erokriisistä selviämiseen tähtäävien palvelujen valtakunnallisen saatavuuden lisäämistä. Tätä tavoitetta varten esimerkiksi eroryhmätoimintaan voitaisiin osoittaa julkista tukea.

”Palveluita on liian vähän ja niistä vähistäkään ei miehillä juuri ole tietoa.”

”Miesten erokriisistä selviämiseen tähtäävien palvelujen tulisi olla kaikkien halukkaiden saatavilla valtakunnallisesti, nyt siitä pääsevät nauttimaan vain suurimpien paikkakuntien asukkaat. Eroryhmätoimintaan tulisi osoittaa julkista tukea edellä mainitun mahdollistamiseksi enemmän.”

”Tarvitaan reilusti enemmän resursseja, miesten eroahdistuksesta puhuminen ja normalisoituminen. Poistetaan stigma.”

Yleispohdintana osa vastaajista esitti, että palvelut eivät ole onnistuneet tällä hetkellä rakentamaan luottamusta miesten kanssa. Asiaa käsiteltiin vastauksissa kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin palveluissa voi todella olla elementtejä, joiden vuoksi ne eivät ole täysin toimivia miehille. Toisaalta taas miehillä voi olla käsityksiä, joiden vuoksi he eivät voi lähestyä palveluita neutraalisti.

”Välillä korviin kantautuu yhä, että miehet kokevat ammattilaisten asettuvan automaattisesti äidin puolelle. Toki kyse on subjektiivisesta kokemuksesta, mutta ajattelen, että ehkäpä se jostain sitten kumpuaa.”

”Palvelut eivät ehkä miehille tunnu tasapuolisilta tai helposti lähestyttäviltä, johtuen mahdollisesti naisvaltaisesta sosiaalialasta.”

Ylipäätään haasteena on liian vähäiset eroon liittyvät matalan kynnyksen palvelut. Esimerkiksi eroryhmiä ja -seminaareja tarvittaisiin ammattilaisvastaajien mielestä paljon nykyistä enemmän. Vastaajat korostivat vastauksissaan palveluiden tarvetta sekä pohtivat sitä, kuinka palveluiden maantieteellistä saavutettavuutta voitaisiin parantaa.

”Pitäisikö miesten eroryhmiä olla vieläkin enemmän, kun ne näyttävät täyttyvän aina ja jonoonkin taitaa jäädä miehiä odottamaan? Miehiltä itseltään pitäisi varmasti kysellä millaista eroauttamista he toivovat ja odottavat, yksilöllistä apua vai ryhmiä esimerkiksi.”

Myös tasaisempaa ammattilaisten sukupuolijakaumaa toivottaisiin. Osa vastaajista katsoi, että erokriisissä auttavien sukupuolella voi olla merkitystä auttamisen onnistumiselle. Nämä vastaajat pohtivat, miten miesten oma ääni tällä hetkellä pääsee esiin palveluissa. Osa

vastaajista esitti, että tilanteeseen voitaisiin vaikuttaa positiivisesti tuomalla miehiä mukaan palveluiden rakentamiseen tai auttajakuntaan.

”Ammatillista tukea tarjoavien toimijoiden olisi huomioitava paremmin esim. työntekijöiden sukupuolijakauma. Eroavun tarpeessa olevien miesten pääsy auttamistyön piiriin pitäisi olla helppoa ja sujuvaa. Mm turvakotipalvelujen käyttäjinä miehet ovat aliedustettuina.”

Toisaalta osa vastaajista myös kyseenalaisti juuri miehille suunnattujen palveluiden tarpeellisuuden tai pohti, onko auttajan sukupuolella merkitystä auttamisen laadulle. Osa näistä vastaajista korosti, että peruspalveluiden eroauttamisen kehittämisessä ja kouluttamisella saataisiin hyviä tuloksia aikaan.

”Vaikka en näe, että ammattiauttajan sukupuoli olisi ratkaiseva apua tarjottaessa, uskon, että tasaisempi sukupuolijakauma olisi kuitenkin kokonaisuudessaan alalle hyväksi.”

”Koen tietynlaisen leimaamisen nimenomaan miesten eroauttamisen palveluille välillä vaikeana, niin kuin miehet eivät kykenisi hakemaan apua kuin miehille suunnatuista palveluista.”

Ratkaisuksi miesten eroissa kokemiin ongelmiin esitettiin valistustyötä, jossa miesten valmiuksia eron käsittelemiseen parannettaisiin jo etukäteen. Lisäksi miesten olisi itse hyvä ottaa selvää eroon liittyvistä käytännön asioista mahdollisimman pian eron sattuessa, jotta he eivät toimisi erossaan väärin uskomusten varassa.

”Jo yläasteikäisille olisi hyvä tuoda yhteiskuntaopissa tietoa siitä, miten parisuhteet toimivat, mistä vanhemmuudessa on vastuussa ja mikä merkitys yhdessä vietetyllä ajalla on...”

”Lastenvalvojana näkisin, että miesten olisi syytä hankkia itse enemmän tietoa erosta juridisesta näkökulmasta. Korjaan säännöllisesti vääriä luuloja ja uskomuksia siitä, mitä eron jälkeen tapahtuu ja miksi.”

Toisin kuin eromiesten ja vapaaehtoisten vastauksissa, vain yksittäiset ammattilaiset esittivät, että miesten eroauttamisessa vertaisuus olisi toimiva auttamiskeino. Näillä vastaajilla oli itsellään kokemusta vertaisuutta hyödyntävästä ryhmätoiminnasta tai yhteistyöstä vertaisuutta hyödyntävien toimijoiden kanssa.

”Täytyy sanoa, että olen ihastellut miessakkien tarjoamaa tukea erilaisille isäryhmille ja infonnut miessakkien toiminnasta eteenpäin. Tuoreille ja nuorille isille, ja niille, joille isyys tulee elämään yllättäen (eronkin tultua) voisi olla hyvä olla enemmän tukea olemassa.”

EROMIEHIÄ KOHTAAVAT VAPAAEHTOISET JA ERON SEURAUKSET

Kyselyyn haluttiin ottaa myös miehiä erossa auttaneiden vapaaehtoisten näkökulmat. Vastanneiden määrä jäi ymmärrettäväksi niukemmaksi kuin muissa vastaajaryhmissä, 23 vastaajaan. Miehiä erossa auttavat vapaaehtoiset ovat pääasiassa miesten eroryhmien ohjaajia tai koulutettuina vertaistukihenkilöinä toimivia.

Myös vapaaehtoisilta kysyttiin, mitkä ovat miesten erojen tärkeimmät syyt. Yleisin vastaus oli uskottomuus (54 %), mutta merkittäväksi syyksi erolle vapaaehtoiset näkevät miesten ja ammattilaisten vastausten tavoin haasteet vuorovaikutuksessa tai epäonnistuneet yritykset käsitellä ongelmia (45 %). Myös erilleen kasvaminen oli vapaaehtoisten näkökulmasta merkittävä syy (36 %).

Sekä ammattilaisten että miesten ohella myös vapaaehtoisten vastauksissa on yhteneviä näkemyksiä eron negatiivisista seuraamuksista. Vapaaehtoisten näkökulman mukaan kuitenkin taloudelliset vaikutukset ovat merkittävin negatiivinen seuraus (63 %) ja seuraavina he listasivat eron vaikutukset isyyteen (54 %), syillisyyden tunteen (54 %) sekä masennuksen ja ahdistuksen (36 %). Miesten surua, vihaa ja päihteidenkäyttöä nosti esille 36 %:a vapaaehtoistoimijoista, ja itsetuhoisia ajatuksia oli havainnut 27 %.

Kysymykseen mitä mahdollisia positiivisia seurauksia erolla on miehille, vapaaehtoiset mainitsivat hyvin käytännönläheisiä seikkoja, kuten että eron myötä mies saa jälleen tehdä mitä itse haluaa ja että riitojen loppuminen on arvokasta sinällään.

Seurauksien pohdintoissaan vapaaehtoiset nostivat esiin eron kokeneiden miesten itseymmärryksen syvenemisen, itsenäisyyden, omien arvojen etsimisen ja löytymisen eron positiivisina seurauksina.

“ Monissa tapauksissa mies on ollut liian kiltti ja joutunut elämään miestä mitätöivässä ja vähättelevässä suhteessa. Vasta erotilanteessa moni mies on tämän oivaltanut. Asian tiedostaminen antaa mahdollisuuden siihen, että mies oppisi asettamaan terveet rajat.”

Vapaaehtoisten kuvauksissa vaikeasta suhteesta irti pääseminen mahdollistaa lopulta isyyden kokemuksen syvenemisen ja omien vahvuuksien havaitsemisen. Mies voi löytää sopivan elämän, kun aiemman suhteen rajoituksista ja eron seuraamuksista on päästy irti. Tämä tosin vaatii vapaaehtoisten mukaan sen, että mies itse suostuu käsittelemään kokemuksiaan.

“ Jonkin ajan päästä helpotus siitä, että on päässyt huonosta suhteesta.”

“ Joutuvat tilanteeseen, jossa joko valitsevat kohdata itsensä tai valitsevat suorittamisen ja asioiden käsittelyn pakoilun - toki myös siltä väliltä.”

VAPAAEHTOISET JA EROPALVELUT

Vapaaehtoisten vastausten mukaan miehille ei ole tarjolla heidän tarvitsemiaan eroauttamispalveluita tarpeeksi. Tätä mieltä vastaajista oli jopa 83 %. Hajontaa vastauksissa kuitenkin oli kysymyksessä, miten miesten kohtaaminen onnistuu suomalaisissa eropalveluissa: noin puolet vastaajista arvioi sen melko hyväksi, toinen puoli oli epäileväisemmällä kannalla.

“ Auttajia voisi olla enemmän. Lisäksi monet isät kokevat, etteivät he tule sosiaalipuolella kuulluksi kuten naiset.”

“ Tarvitaan reilusti enemmän resursseja, miesten eroahdistuksesta puhuminen ja normalisoituminen.”

Kun vapaaehtoisilta kysyttiin kuinka tarjottu apu ja tuki sitten huomioi asiakkaiden tarpeet miehinä ja isinä, valtaosa arvioi niiden tulleen huomioiduksi hyvin tai erittäin hyvin (67 %). Vastauksissa näkyy, että vapaaehtoiset toimivat nimenomaan eromiesten parissa heidän tarpeensa mahdollisimman hyvin huomioiden. He arvioivat miesten mieserityisten tarpeiden ja isyyden toteutumisen myös tulevan erinomaisesti huomioiduksi, mutta näiden seikkojen voidaan olettaa tulleen toiminnassa jo rakenteellisesti huomioon otetuiksi.

“ Isyyden toteutumisen käytännön järjestelyille on varattu aikaa ryhmien teemoituksessa.”

Vapaaehtoiset kuvaavat mieserityisiä työtapojaan hyvin käytännönläheisiksi. Miehet tarvitsevat erotilanteisiin liittyvää tietoa, tukea uuden arjen muodostamiseen ja henkistä tukea erokriisin kestämiseen.

“ Kannustetaan yhteishuoltajuuteen ja vuoroviikkosysteemiin. Tuetaan isää henkisesti huoltajuuskiistoissa.”

“ Pyritään antamaan tietoa/vaihtoehtoja.”

Vastauksissa kysymykseen siitä, miltä osin miesten eroauttamisessa olisi Suomessa parannettavaa, vapaaehtoiset korostavat ammattilaisten ja miesten itsensä vastausten mukaisesti sitä, että miehille suunnattujen eropalvelujen palvelujen tulisi olla kaikkien halukkaiden saatavilla valtakunnallisesti, sillä nykyisin niistä pääsevät nauttimaan vain suurimpien paikkakuntien asukkaat.

“ Että tunnustetaan tarve ja sitä kautta saavutettava hyöty.”

“ Lisää tiedottamista.”

“ Poistetaan stigma.”

Samoin kuin eromiehetkin vapaaehtoiset korostivat vertaisuutta auttamiskeinona. He kertoivat, että vertaisuus ”toimii kun mies kohtaa miehen”. Erokriisissä se, että pääsee puhumaan ”mies miehelle” helpottaa kommunikaatiota ja antaa mahdollisuuden luottamuksen luomiseen. Vertaisuudessa nähtiin arvokkaana niin auttajan sukupuoli, tiedot miesten erokriiseistä kuin omat erokokemuksetkin.

» Tilanteessa pääsee puhumaan mies miehelle. Niin sosiaalipuolella kuin terapiapuolellakin enemmistö on naistyöntekijöitä eikä se silloin ole aina mahdollista. Samaten voi antaa vertaistukea, kun on itse miehenä kokenut eron.”

Pohdintaa

Tämän kyselyn tavoitteena on ollut selvittää eron kokeneiden miesten kokemuksia eron aiheuttamista vaikutuksista, eron aikana saadun tuen hyvistä ja huonoista kokemuksista sekä kehittämisehdotuksia tulevaisuuteen. Samalla kartoitettiin eromiehiä työssään kohdanneiden ammattilaisten sekä eromiehiä tukeneiden vapaaehtoisten näkemykset samoista asioista.

Kyselyyn vastanneista tyypillisin on 40–49-vuotias mies, jolla erosta oli kulunut alle viisi vuotta ja hänellä oli eron hetkellä kaksi lasta. Lapsettomat eromiehet olivat kyselyssä aliedustettuina. Syynä tähän saattaa olla se, että lapset lisäävät miehillä eroauttamisen piiriin hakeutumisen todennäköisyyttä. Vastajakunta siis kuvanee paremmin niitä miehiä, jotka tarvitsevat eroauttamista kuin kaikkia eroon päätyviä miehiä.

AHDISTUSTA MUTTA MYÖS HELPOTUSTA

Jopa puolet vastaajista kertoi, että tärkeimmät eroon johtaneet syyt olivat haasteet parisuhteen vuorovaikutuksessa tai epäonnistuneet yritykset käsitellä parisuhteen ongelmia. Seuraavaksi tärkeimpiä syitä olivat uskottomuus, ongelmat ja tyytymättömyys seksielämään, erilaiset arvot ja elämäntavat sekä monimuotoinen väkivalta. Voitaneen arvioida, että jos haasteita on vuorovaikutuksen toteutumisessa ja laadussa, se ennen pitkää rasittaa parisuhdetta niin, että myös monenlaiset muut eron riskitekijät tulevat yleisemmiksi.

Aloite eroon tuli aineiston eron kokeneiden vastaajien mukaan enimmäkseen puolisolta, mikä vastaa erojen suurta kuvaa Suomessa. Kolmasosa miehistä oli itse aloitteellinen ja kolmesta prosentista ilmoitti, että aloite oli yhteinen.

Monessa tapauksessa eropäätös tulee miehille melkoisena yllätyksenä. Tämä vaikuttaa niin eron aiheuttamiin negatiivisiin seurauksiin kuin miesten palveluntarpeeseenkin.

Eron toteutuessa yleisimmiksi negatiivisiksi seurauksiksi vastaajat kertoivat surun, ahdistuneisuuden, unettomuuden, masentuneisuuden, syllisyyden tunteen ja itsetunnon heikkenemisen. Peräti kolmasosa vastaajista kertoi erokriisin aiheuttaneen itsetuhoisia ajatuksia. Eron negatiiviset vaikutukset säteilivät vastauksissa myös vanhemmuuteen, varsinkin riitaisissa tai jopa vieraannuttamisen piirteitä omaavissa eroissa.

Nämä negatiiviset vaikutukset erossa ovat hyvin tunnettuja myös tutkimuskirjallisuudessa ja jatkuvat tyypillisesti rajallisen ajan. Tästä syystä miesten ahdistukseen, itsetuhoisuuteen ja muuhun oireiluun apua tarjoamalla sekä eron jälkeistä vanhemmuutta tukemalla voidaan saavuttaa suuria vaikutuksia lyhyelläkin, oikein ajoitulla työskentelyllä.

On syytä korostaa, ettei erolla kuitenkaan ollut aineistossa pelkästään negatiivisia seurauksia. Eromiehet kertoivat myös huonon parisuhteen päättymisen jälkeisestä yleisestä helpotuksesta, joka näkyi psyykkisen ja fyysisen voinnin paranemisena, itsetuntemuksen lisääntymisenä ja lopulta uuden ja entistä paremman parisuhteen mahdollistajana. Eron positiiviset vaikutukset näkyivät niin miesten kuin heitä auttaneiden mukaan myös vanhemmuudessa. Eron jälkeen isien vanhemmuuden laatu saattoi parantua, kun miehet kokivat saavansa olla sellainen isä kuin halusivat – kenenkään arvostelematta. Vastauksissa korostui myös, että isät olivat saaneet mahdollisuuden syventää ja vahvistaa vuorovaikutussuhdetta lapsiinsa, mikä tuntui heistä erittäin palkitsevalta. Vastaajat kokivat, että myös lapsilla oli lopulta eron myötä helpompaa, koska he eivät joudu enää aistimaan parisuhteen aikaista riitaista ilmapiiriä.

Auttajien ja miesten eropalveluita rakentavien tulisi olla tietoisia eron negatiivista seurauksista ja pyrkiä vähentämään niiden haittavaikutuksia. Samaan aikaan on kuitenkin myös hyödyllistä muistaa, että ero voi olla mahdollisuus, joka vapauttaa miehet. Ammattilaisten apu erityisesti vanhemmuuden ja jaksamisen tuessa voi siis eron hetkellä olla erittäin hyödyllistä ja oikein kohdistettua.

EROVANHEMMUUDEN TUESSA HAASTEITA

Yli puolet kyselyn eromiesvastaajista oli sitä mieltä, etteivät he olleet saaneet apua tilanteeseensa riittävästi. Kaksi kolmasosaa vastaajista oli sitä mieltä, ettei heidän tarvitsemiaan eroauttamispalveluita ole riittävästi.

Miehet kertoivat yleisesti myös auttamisen epäkohdista, joissa painottui selvästi eron jälkeiseen vanhemmuuteen saatu tuki. Usein vastaajat erittelivät epäonnistumisen tapoja, mutta monesti vastaaja totesi auttamisen vain epäonnistuneen.

Miesten kritiikki kohdistui erityisesti auttajien ennakkosenteisiin ja siihen, ettei heidän omasta mielestään hyvin perusteltuja näkemyksiään erityisesti vanhemmuudesta ja sen järjestelyistä huomioitu riittävässä määrin. Osa vastaajista jopa katsoi vanhemmuutensa toteutumisen vaarantuneen auttajien asenteiden ja toiminnan vuoksi.

Miehet kritisivat myös tuen antamisen käytännön järjestelyitä. Miehet kertoivat, että tuki ei ollut oikein kohdistettua. Palvelut oli suunniteltu naisten kohtaamiseen ja äitiyden tukemiseen. Miehet kokivat, että heidän oli vaikea asioida tällaisissa palveluissa, eivätkä he saaneet asianmukaista palvelua.

Eräs kritiikeistä oli, että palvelut oli suunniteltu käyttäjille, jotka olivat kykeneviä puhumaan ja käyttäytymään palveluissa vaaditulla tavalla. Samoin miesten tulisi olla

riittävän tietoisia oikeuksistaan, palvelujärjestelmästä ja laista, että he kykenisivät saamaan apua ja tukea eron jälkeiselle vanhemmuudelleen.

Palvelujärjestelmän ei tulisi asettaa kynnyksiä eroavun saamiselle, eikä erovanhemmuuteen neuvojen hakeemiselle. Palveluissa tulisi huomioida se, että miesten erokriisi on usein hyvin varhaisessa vaiheessa, kun he lähtevät hakemaan apua tilanteeseensa ja neuvottelemaan eron liittyvistä käytännön asioista. Miehillä tulisi tarjota tukea ja erityisesti auttajien tulisi varmistaa, että miehet tietävät mitä ovat sopimassa vanhemmuuteensa liittyen, sillä erokriisissä tehtyjen sopimusten uudelleen neuvotteleminen voi olla hyvin hankalaa.

VIERAANNUTTAMINEN – VÄKIVALLAN MUOTO JA KIRISTYSVÄLINE

Kyselyyn vastanneista eron kokeneista kolmasosa kertoi kokeneensa ja kohdanneensa vieraannuttavaa käyttäytymistä entisen puolisonsa tai hänen lähipiirinsä taholta. Myös ammattilaiset ja vapaaehtoiset nostivat ilmiön esiin.

Vieraannuttamisella tarkoitetaan yleensä eron jälkeen tapahtuvaa toimintaa, jossa toisen vanhemman ja lapsen suhdetta pyritään vaikeuttamaan ja estämään monin tavoin, muun muassa manipuloimalla lasta ja hankaloittamalla tapaamisia. Tutkijat ja perheitä kohtaavat ammattilaiset ovat hyvin yksimielisiä siitä, että vieraannuttaminen on henkistä väkivaltaa ja se on yksi perheväkivallan muoto. Perheväkivaltaan puuttumiseen on lainsäädännöllinen velvoite.

Vastaajamiehet kertoivat, että vieraannuttava käyttäytyminen oli voinut alkaa jo parisuhteen aikana. Siinä vaiheessa, kun ero on otettu puheeksi tai vanhemmat riitelevät osituksesta tai lasten huoltoa ja tapaamista koskevista asioista, toinen vanhemmista on voinut uhkailla ja kiristää toisen vanhemman ja lapsen välisen suhteen tuhoamisella. Kyselyn aineistossa esille nousivat usein lasten ja isän tapaamisten ja muun yhteydenpidon toistuva rajoittaminen, kontrollointi ja estäminen monin keinoin. Tapaamisten ja yhteydenpidon rajoittaminen ulotettiin myös isän lähipiiriin, lasten isovanhempiin ja muuhun sukuun. Näihin tilanteisiin liittyi myös esimerkiksi isän uuden kumppanin mustamaalaamista ja määräyksiä siitä, ketä lapsi saa isän kanssa tavata.

Useissa miesten vastauksissa esiintyi isästä pahan puhuminen lapsille ja heidän manipulointinsa isää vastaan. Vieraannuttava vanhempi on voinut puhua lapselle vain negatiivisia ja valheellisia asioita toisesta vanhemmasta sekä uskotella, että hän itse on parempi vanhempi. Isän vanhemmuus on jopa kielletty, eli on voitu kertoa lapsille, ettei isä olekaan enää heidän isänsä, vaan että äidin uusi kumppani on lasten uusi isä. Lasten koulunkäyntiin, terveydentilaan, harrastuksiin tai muihin tärkeisiin asioihin liittyvää tietoa ei ole isälle kerrottu, ja samalla on annettu ymmärtää, etteivät asiat isää kiinnosta. Miesten

kertomusten mukaan vieraannuttaa voi myös muuttamalla mahdollisimman kauas, kertomatta siitä toiselle vanhemmalle etukäteen.

Vieraannuttamiseen kerrottiin otetun välineeksi myös viranomaisia sekä muita auttamaan pyrkineitä tahoja. Osa ammattilaisvastaajistakin oli havainnut tämän ja koki vieraannuttamisen vaikeuttavan isien vanhemmuuden rakentumista.

Toisaalta miehet myös kertoivat kokemuksistaan, joissa he olivat saaneet viranomaiset uskomaan kantojaan ja tehneet sopimuksia lasten huoltajuudesta. Näiden sopimusten rikkomisesta ei kuitenkaan seurannut mitään, eivätkä viranomaiset auttaneet sopimusten täytäntöönpanossa.

Miehet itse ehdottivat ratkaisuksi jopa, että vieraannuttamisen ja huoltokiusaamisen tulisi olla rangaistavaa. Osa miehistä taas katsoi, että vieraannuttamisen, väärin syytösten ja valehtelun tulisi olla seikkoja, jotka huomioidaan, kun arvioidaan vanhempien kelpoisuutta huoltajana toimimiseen.

Ainakin voidaan arvioida, että vieraannuttamisen ja huoltokiusaamisen tuntemuksen viranomaisten ja muiden auttajien piirissä tulisi parantua. Viranomaisille tulisi myös antaa välineitä puuttua vieraannuttamiseen ja huoltokiusaamiseen kansalaisten tasapuolisen kohtelun sekä lasten edun nimissä.

EROPALVELUIDEN TASAVERTAISEEN TUKEEN EI LUOTETA

Eron kokeneiden miesten vastauksissa tasa-arvoon ja yhdenvertaiseen kohteluun liittyvät kehittämiskommentit nousivat vahvasti esiin. Samoin ammattilaiset nostivat vastauksissaan esiin, etteivät palvelut saavutaneet miesten luottamusta.

Miehet antoivat miesten kohtaamisen laadulle kehnon arvosanan (keskiarvo 2,4/5) ja kertoivat kyselyn sanallisissa vastauksissa, etteivät olleet kokeneet tullessa kohdatuksi miehenä ja isänä viranomaispalveluissa tasaveroisesti äitien kanssa. Vastauksissaan miehet arvioivat, ettei heidän mielipiteitään kuultu auttamispalveluissa asianmukaisesti ja että heitä vähäteltiin sukupuolen perusteella erityisesti vanhempina ja kasvattajina.

Miesten negatiivisten kokemusten takana voivat olla, kuten ammattilaiset nostivat esiin, niin palveluiden heikkoudet kuin miesten omat näkemyksetkin. Riippumatta siitä kummasta on kyse, tilannetta parantaisi miesten parempi huomioiminen erotilanteessa sekä miesten eron liittyvien erityistarpeiden huomioiminen.

VERTAISTUEN MERKITYS

Vastaajista eron kokeneet miehet ja vapaaehtoiset korostivat vertaistuen hyödyntämisen merkitystä eroauttamisessa. Syyinä tähän ovat miesten erokriisin erityispiirteet:

hämmennys yllättävän eron takia, tilanteen aiheuttamat tunnekuohut, epäluottamus auttamisjärjestelmiä kohtaan sekä pelko lapsien menettämisestä.

Tässä tilanteessa miehet kokevat, että heidän on helppointa ottaa apua vastaan vertaisilta, erityisesti muilta miehiltä. Vertaistukea voivat tarjota niin ammattilaismiehet kuin vapaaehtoisetkin. Miehet itse puhuvat tarpeestaan saada tukea eron kokeneilta miehiltä ja osallistua eroryhmiin muiden eroprosessia läpi käyvien miesten kanssa. Ammattilaiset puhuvat eduista, joita saadaan ottamalla kohtaavaan työhön mukaan miehiä.

Miehet toivoivat niin yksilö- kuin ryhmämuotoista vertaistukea. Suoraan miehille kohdennettuja palveluja kaivattiin lisää. Jo olemassa olevia palveluita kritisoitiin miesten kohtaamisosaamisen heikkoudesta. Niihin toivottiin mieserityistä työtettä tai ainakin miesten erokriisin erityispiirteiden ymmärrystä ja huomioinnin ottamista.

Muutkin kuin miesten vertaiskseen kokemat auttajat voivat toimia ammattitaitoisesti ja miesten etujen mukaisesti. Miesten asenteiden ja ennakkokäsitysten vuoksi vertaisuus voi kuitenkin toimia oikotienä, jonka avulla heidät saadaan - mahdollisesti siihenastisen elämänsä suurimman kriisin aikana - luottamaan johonkukaan sekä vastaanottamaan heille ja heidän läheisilleen hyödyllistä apua. Tätä mahdollisuutta tulisi hyödyntää, tapahtui se sitten ammattilaisten, vapaaehtoisten tai eroryhmien muodossa.

MATALAKYNNYKSISTÄ VERTAISTUKEA TARVITAAN LISÄÄ

Vastausten kehittämisehdotukset pohjautuvat ymmärrettävästi usein siihen kokemukseen, millaista apua vastaaja oli saanut tai mitä oli kokenut jäävänsä paitsi.

Kehittämiskohteiksi vastaajat nostivat palvelujärjestelmän kehittämisen, palvelujen saatavuuden parantamisen – niin jo ennen eroa kuin sen aikanakin – ja yhteistyön eri toimijoiden kesken. Suoria, henkilökohtaisia yhteydenottoja sekä monialaista yhteistyötä auttajatahojen välillä kaivattiin esimerkiksi työterveyden ja sosiaalitoimen taholta.

Miesten vastauksissa korostuivat konkreettiset avuntarpeet. Tietopakettien eron kulusta olisivat heille hyödyllisiä. Palveluntarjoajista pitäisi olla saatavilla niin paikallisia kuin valtakunnallisiakin auttajatahoja esitteleviä listoja. Tuen pitäisi olla nopeasti saavutettavissa kriisin hetkellä. Eron jälkeisen arjen ja isyyden toteuttamiseen pitäisi olla tarjolla tietoa, taloudellista ja sosiaalista tukea sekä käytännön neuvoja.

Useissa vastauksissa toivottiin erityisesti matalan kynnyksen palveluja: apua pitäisi saada matalalla kynnyksellä heti, eikä viiveellä. Kaikki vastaajaryhmät olivat yhtä mieltä siitä, että palveluiden saavutettavuutta tulisi merkittävästi parantaa.

Niin miehet itse, ammattilaiset kuin vapaaehtoisetkin korostivat, että miesten avunhakemisessa on vielä kynnysä ja ”stigmaa”. Näiden kynnysten madaltaminen tulee olemaan pitkä prosessi, jonka myötä palvelut ottavat miehet yhä paremmin huomioon ja asenneilmapiirissä tehdään tilaa sille, että miesten on sallittua ja hyödyllistä puhua tunteistaan ja kokemuksistaan.

Jos tässä muutoksessa onnistutaan, tuloksena on parempia eroja. Ja miehiä, jotka saavat eron jälkeen olla omia itsejään ja toteuttaa isyyttään entistä paremmin. Hyödyt tästä ovat selviä ja tarvittavat rakenteelliset muutokset lopulta sangen pieniä.

Kiitossanat

Miessakit kiittää raportin aineiston keräämisessä auttaneita toimijoita. Kiitokset myös Erosta Elossa -tiimin jäsenille ja Miessakkien hallinnolle raportin eteen tehdystä työstä. Ja mikä tärkeintä: kiitos kyselyyn vastanneille miehille ja eroasiantuntijoille!

Lähdeluettelo

Metsä-Simola, N. (2018). Divorce, mental health and mortality: A longitudinal register study. [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/236523>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Siviilisäädyn muutokset. Verkkojulkaisu. Viiteajankohta: 2022. ISSN=1797-6413. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 9.6.2023. Saantitapa: <https://stat.fi/julkaisu/cl8ebhtnaju70avu5stv17td>

Kontula, Osmo (2013). Yhdessä vai erikseen? Tutkimus suomalaisten parisuhteiden vahvuuksista, ristiriidoista ja erojen syistä (Together or apart? A study of the strengths, conflicts and reasons for separating among Finnish couples). Perhebarometri 2013 (Family barometer 2013). Väestöntutkimuslaitos. Katsauksia E 47/2013. Väestöliitto. Helsinki.

Liite 1: Raportin pohjana käytetty kysely

KYSELYN ESITTELY

Tervetuloa vastaamaan Miessakit ry:n kyselyyn miesten erokokemuksista ja eroauttamisesta. Kysely on suunnattu eron kokeneille miehille, sekä auttajille, jotka joko ammattilaisen tai vapaaehtoisen roolissa kohtaavat eromiehiä.

Kyselyyn vastaaminen on anonymiä ja saatuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti.

Kyselyn tuloksista koostetaan raportti, jossa kuvataan vastaajien kokemuksia eroista ja eroauttamisesta. Kerättyjä tietoja voidaan myös käyttää miesten eroauttamisen kehittämiseen, miesten eroja ja eroauttamista koskevaan vaikuttamistyöhön, sekä miesten erokokemusten ja eroauttamisen tutkimiseen.

Miessakit ry on suomalainen kansalaisjärjestö, jonka Erosta Elossa -toiminta on auttanut eromiehiä vuodesta 2005 lähtien. Toiminta sisältää niin ammattilaisten tukea eromiehille, vertaistukea kuin eroryhmätyöskentelyäkin. Kaikki toiminta on saavutettavissa paikallisesti ja verkossa.

Lisätietoja kyselystä: Miessakkien kehittämis- ja koulutuspäällikkö Joonas Kekkonen (joonas.kekkonen@miessakit.fi, 044 751 1331)

Lisätietoja Miessakkien Erosta Elossa -työstä ja miesten eroista: vastaava erotyöntekijä Kari Vilkkö (kari.vilkkö@miessakit.fi, 044 751 1341)

KYSELYN KYSYMYKSET

1. Oletko itse...

- Eron kokenut mies
- Miehiä erossa auttanut ammattilainen
- Miehiä erossa auttanut vapaaehtoinen

[Ensimmäinen kysymys jakaa kysyjät vastaamaan joko eron kokeneiden miesten kysymyksiin tai ammattilaisten ja vapaaehtoisten osioon. Kysymysten numerointi jatkuu kyselyosioissa kahdesta.]

Eromiesten kysymysosio

2. Ikäni on...

- Alle 20 vuotta
- 20–29 vuotta
- 30–39 vuotta
- 40–49 vuotta
- 50–59 vuotta
- 60–69 vuotta
- 70 vuotta tai enemmän

3. Kuinka kauan erostasi on?

- Eropäätös on juuri tehty
- Alle 1 vuosi
- 2–3 vuotta
- 4–5 vuotta
- 5–10 vuotta
- yli 10 vuotta

4. Lastesi lukumäärä määrä eron aikana? [Myöhemmät lapsikysymykset näkyvät vain, jos vastaus lapsimäärään >0]

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- Enemmän, kuinka monta?

5. Mitkä olivat mielestäsi eron tärkeimmät syyt? Valitse kolme tärkeintä syytä.

- Päihteiden käyttö itsellä tai puolisollla
- Perhedynamiikan muutos lasten muuttaessa omilleen
- Erimielisyys kotitöistä (esim. määrä, laatu, jakaantuminen)
- Oma tai puolison sairastuminen
- Seksuaalisuuden ongelmat tai tyytymättömyys seksielämään
- Riippuvuudet itsellä tai puolisollla
- En osaa sanoa eron syytä
- Perhedynamiikan muutos esiköisen synnyttyä tai ongelmat pienlapsivaiheessa
- Erilleen kasvaminen
- Oma tai puolison uskottomuus
- Oma tai puolison arvojen muuttuminen
- Haasteet vuorovaikutuksessa tai epäonnistuneet yritykset käsitellä ongelmia
- Erilaiset arvot ja elämäntavat
- Erimielisyydet lasten kasvattamisessa
- Tukiverkostojen puute tai arjen raskaus
- Henkinen-, fyysinen-, taloudellinen- tai seksuaalinen väkivalta
- Erimielisyydet rahasta
- Jotkin muut syyt, mitkä?

6. Olisiko ero mielestäsi ollut vältettävissä?

- Ei
- En tiedä
- Kyllä, miten?

7. Kumpi oli erossanne aloitteellinen?

- Olin itse erossa aloitteellinen
- Puolisoni oli erossa aloitteellinen
- Aloite eroon oli yhteinen
- En tiedä

8. Miten arvioisit erosi menneen?

[Arvio välillä 1-.5, 1=Erittäin huonosti, 5=Erittäin hyvin]

9. Mitä negatiivisia seurauksia erosta sinulle seurasi?

Valitse sopivat kohdat.

- Sokki-reaktioita
- Vaikeuksia uusien suhteiden muodostamisessa
- Surua
- Vaikeuksia työelämässä
- Syylisyyttä
- Päihteiden käyttöä
- Ahdistuneisuutta
- Vaikeuksia muissa ihmissuhteissa
- Taloudellisia ongelmia
- Masennusta
- Itsetuhoisia ajatuksia
- Ei negatiivisia seurauksia
- Itsetunnon heikkenemistä
- Vihaa
- Ulkopuolisuutta
- Keskittymisvaikeuksia
- Unettomuutta
- Ruokahaluttomuutta
- Vaikeuksia isyyden toteutumisessa
- Jotain muuta, mitä?

10. Mitä positiivisia seurauksia erollasi oli?

[Avoin tekstikenttä, johon kirjoittaa vastaus]

11. Millaista apua olisit tarvinnut eron aikana ja sen jälkeen?

[Avoin tekstikenttä, johon kirjoittaa vastaus]

12. Arvostus isyyttäni kohtaan eron jälkeen on...

[Arvio välillä 1-.5, 1= Heikentynyt merkittävästi, 5= Parantunut merkittävästi]

13. Millaista muutoksia ero toi isyytesi toteuttamiselle?

[Avoin tekstikenttä, johon kirjoittaa vastaus]

14. Onko sinua uhkailtu isyyden menettämisenä?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

15. Kerro tilanteista, joissa isyyttäsi on uhattu.

[Avoin tekstikenttä, johon kirjoittaa vastaus]

16. Onko puolisesi vieraannuttanut lapsia sinusta? Vieraannuttamisella tarkoitetaan toimintaa, jossa toinen vanhempi pyrkii vaikeuttamaan lapsen suhdetta toiseen vanhempaan manipuloidulla lasta eri tavoin ja estämällä tapaamisia.

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

17. Kirjoita siitä, miten vieraannuttaminen on ilmennyt [Kysymys näkyy vain jos eromiesten kysymyksessä 16 vastaus on kyllä]

[Avoin tekstikenttä, johon kirjoittaa vastaus]

18. Haitteko ennen eroa apua parisuhteenne ongelmiin?

- Emme
- Kyllä haimme
- Minä hain, puolisoni ei
- Puolisoni haki, minä en
- Olisin hakenut, mutten tiennyt mistä
- Tilanne oli joku muu, millainen?

19. Mistä apua haettiin?

[Kysymys näkyy vain, jos eromiesten kysymyksen 18. vastaus oli Kyllä haimme, Minä hain, puolisoni ei, Puolisoni haki, minä en OR Tilanne oli joku muu, millainen?]

[Avoin tekstikenttä, johon kirjoittaa vastaus]

20. Keiltä sait tukea eron hetkellä tai sen jälkeen?

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Työterveyspalvelut
- Yksityiset palvelut
- Sukulaiset
- Kirkko tai muu uskonnollinen toimija
- Muut viranomaiset
- Työkaverit
- Työnantaja
- Järjestöt
- Ystävät
- En saanut tukea
- Entinen puoliso
- Kunnalliset sosiaali- ja terveyspalvelut
- Joku muu, kuka?

21. Miehille on tarjolla heidän tarvitsemiaan eroauttamispalveluita...

[Arvio välillä 1-.5, 1 = Ei lainkaan riittävästi, 5=Täysin riittävästi]

22. Miesten kohtaaminen onnistuu suomalaisissa eropalveluissa...

[Arvio välillä 1-.5, 1 = Ei lainkaan, 5=Täysin]

23. Kuinka riittävästi koit saaneesi apua erosi yhteydessä?

[Kysymys näkyy vain jos vastaaja vastasi kysymyksissä 18 tai 20 saaneensa tukea]

[Arvio välillä 1-.5, 1 = En lainkaan riittävästi, 5=Täysin riittävästi]

24. Kuinka hyvin saamasi apu ja tuki huomioi tarpeesi miehenä ja isänä?

Arvio välillä 1-.5, 1 = Ei lainkaan, 5=Täysin riittävästi

25. Miltä osin erossa sinut kohdanneiden toiminta onnistui tai ei onnistunut eroauttamisessa?

[Avoin tekstikenttä, johon kirjoittaa vastaus]

26. Miten miesten eroauttamista Suomessa tulisi mielestäsi kehittää?

[Avoin tekstikenttä, johon kirjoittaa vastaus]

Ammattilaisten ja vapaaehtoisten osio

27. Kohtaan eromiehiä...

- a. Kunnan tai valtion työntekijänä
- b. Yksityisenä terapeutina tai muuna ammatinharjoittajana
- c. Kirkon työntekijänä
- d. Järjestön työntekijänä
- e. Tutkijana
- f. Muussa roolissa, miten?

28. Mitkä ovat kohtaamiesi miesten erojen tärkeimmät syyt? Valitse kolme keskeisintä kohtaa.

- a. Erilaiset arvot ja elämäntavat
- b. Oma tai puolison sairastuminen
- c. Päihteiden käyttö itsellä tai puolisoilla
- d. Seksuaalisuuden ongelmat tai tyytymättömyys seksielämään
- e. Henkinen-, fyysinen-, taloudellinen- tai seksuaalinen väkivalta
- f. Erimielisyydet rahasta
- g. Riippuvuudet itsellä tai puolisoilla
- h. Perhedynamiikan muutos esikoisen synnyttyä tai ongelmat pienlapsivaiheessa
- i. Erilleen kasvaminen
- j. Erimielisyydet lasten kasvattamisessa
- k. Erimielisyys kotitöistä (esim. määrä, laatu, jakaantuminen)
- l. Oma tai puolison uskottomuus
- m. En osaa sanoa eron syytä
- n. Haasteet vuorovaikutuksessa tai epäonnistuneet yritykset käsitellä ongelmia
- o. Omien tai puolison arvojen muuttuminen
- p. Perhedynamiikan muutos lasten muuttaessa omilleen
- q. Tukiverkoston puute tai arjen raskaus
- r. Jokin muu syy, mikä?

29. Mitä negatiivisia seurauksia erosta miehille seuraa? Valitse sopivat kohdat.

- a. Itsetuhoisia ajatuksia
- b. Sokki-reaktioita
- c. Keskittymisvaikeuksia
- d. Ahdistuneisuutta
- e. Vaikeuksia työelämässä
- f. Ulkopuolisuutta
- g. Vaikeuksia muissa ihmissuhteissa
- h. Ruokahaluttomuutta
- i. Vihaa
- j. Masennusta
- k. Surua

- l. Unettomuutta
- m. Vaikeuksia uusien suhteiden muodostamisessa
- n. Taloudellisia ongelmia
- o. Itsetunnon heikkenemistä
- p. Syyllisyyttä
- q. Päihteiden käyttöä
- r. Vaikeuksia isyyden toteutumisessa
- s. Ei negatiivisia seurauksia
- t. Jotain muuta, mitä?

30. Mitä mahdollisia positiivisia seurauksia erolla on miehille, joita kohtaat?

[Avoin tekstikenttä, johon kirjoittaa vastaus]

31. Miehille on tarjolla heidän tarvitsemiaan eroauttamispalveluita...

[Arvio välillä 1-.5, 1 = Ei lainkaan riittävästi, 5=Täysin riittävästi]

32. Miesten kohtaaminen onnistuu suomalaisissa eropalveluissa...

[Arvio välillä 1-.5, 1 = Ei lainkaan, 5=Täysin]

33. Kuinka tarjoamanne apu ja tuki huomioi asiakkaiden tarpeet miehinä ja isinä?

[Arvio välillä 1-.5, 1 = Ei lainkaan riittävästi, 5=Täysin riittävästi]

34. Kerro miten mieserityiset tarpeet on huomioitu kohtaamisessanne

[Avoin tekstikenttä, johon kirjoittaa vastaus]

35. Onko isyyden toteutuminen eron yhteydessä ja sen jälkeen huomioitu palveluissanne?

- a. Ei
- b. En tiedä
- c. Kyllä, miten?

MISSAKIT RY pitää huolta miesten elämää tukevien yksilöllisten, yhteisöllisten ja yhteiskunnallisten rakenteiden vahvistamisesta parantaakseen miesten kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Ahdistusta, helpotusta, vertaistukea!

Ero on useille miehille eräs heidän elämänsä suurista kriiseistä. Se voi yllättää, vaarantaa vanhemmuuden, saada arvioimaan elämäntapojen uudelleen ja muuttaa elämäntapoja. Usein miehet ovat näiden muutosten keskellä avun tarpeessa. Mutta mitä apua he kokevat tarvitsevansa? Ja miten avun hakeminen onnistuu tai epäonnistuu?

Tässä raportissa sadat miehet sekä heitä auttaneet ammattilaiset ja vapaaehtoiset kertovat miesten erokriiseistä. Vastajat kuvaavat erojen tyypillisiä syitä, erokriisin seurauksia ja avun hakemista erokriisiin. Vastauksissaan niin miehet kuin heitä kohdanneetkin kuvaavat eron mieserityisiä piirteitä ja sitä, miten ne vaikuttavat eron kokemiseen.

Raportin lopuksi miehet ja heitä kohdanneet ammattilaiset kertovat miesten erokriisissä kohtaamisen hyvistä ja huonoista käytännöistä, sekä antavat ohjeita siihen, miten miehiä kohtaava erotyö olisi tehokkainta toteuttaa erokriisin eri vaiheissa.

Miessakit ry on miesten hyvinvointia edistävää työtä tekevä järjestö, jonka Erosta Elossa -toiminta tukee miehiä näiden erokriiseissä.